

Затверджено та надано гриф

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)

ЛІТЕРАТУРА

(МОЛДОВСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА)

6 – 9 класи

Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти

2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет «Література» має важливе значення у процесі гуманізації школи і передбачає формування активної особистості, а отже, формування навичок та умінь практичного використання досвіду, здобутого за допомогою читання, як чинника власного становлення й соціалізації, екологічного мислення й поведінки, творчих здібностей, життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Літературна освіта є важливим чинником створення оптимальних передумов розвитку всебічно освіченої особистості, виховання громадянина – патріота України, а її зміст базується на засадах загальнолюдських цінностей, принципах гуманізму і демократії.

Оновлена програма з літератури (молдовська та зарубіжна) створена на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р.№1392, ідеях Концепції Нової української школи.

Реалізація поставлених завдань передбачає не накопичення предметних знань, а вироблення умінь застосовувати їх самостійно. Становлення учня як суб'єкта навчальної діяльності й особистісного розвитку; формування ключових компетентностей, які складаються з таких компонентів: когнітивний, діяльнісний, ціннісний.

Компетентності поділяють на загальні (ключові) та предметні, що стосуються певної галузі (предмета).

В освіті України виокремлено такі **ключові компетентності**:

1. Спілкування державною мовою.
2. Спілкування іноземною мовою.
3. Математична компетентність.
4. Компетентності в природничих науках і технологіях.
5. Інформаційно-комунікаційна компетентність.
6. Уміння вчитися впродовж життя.
7. Ініціативність і підприємливість.
8. Соціальна і громадянська компетентності.
9. Обізнаність та самовираження у царині культури (загальнокультурна).
10. Екологічна грамотність і здоровий спосіб життя.

Компетентність – складне інтегративне утворення. Із позиції системного підходу вона складається з ряду субкомпетентностей, тобто компетентностей «нижчого рівня». Кожна з них містить у своєму складі компетенції – знання, уміння, навички, досвід діяльності і ставлення.

№ п/п	Ключова компетентність	Компетенції, формування яких можна забезпечити засобами предмета
1.	Спілкування рідною мовою (К1)	<p>Уміння:</p> <p>розуміти тексти молдовської мови різних жанрів і стилів;</p> <p>послугуватися рідною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях;</p> <p>застосовувати різноманітні комунікативні стратегії залежно від мети спілкування;</p> <p>толерантно дискутувати, відстоювати власну думку.</p> <p>Ставлення:</p> <p>поцінування краси і багатства молдовської мови;</p> <p>усвідомлення ролі молдовської мови як ключового чинника творення нації, самоствердження особистості; відстоювання права спілкуватися рідною мовою в різноманітних сферах життя суспільства.</p>
2.	Спілкування державною та іноземною мовою (К2)	<p>Уміння:</p> <p>порівнювати оригінальні художні тексти та їх молдовські переклади;</p> <p>Ставлення:</p> <p>утвердження багатства української мови;</p> <p>обстоювання можливості перекладу молдовською мовою будь-якого тексту державної або іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.</p>
3.	Математична компетентність (К3)	<p>Уміння:</p> <p>розвивати абстрактне мислення;</p> <p>установлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію;</p> <p>чітко формулювати визначення і будувати гіпотези;</p> <p>перетворювати інформацію з однієї форми в</p>

		іншу (текст, графік, таблиця). Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.
4.	Компетентності у природничих науках і технологіях (К4)	Уміння: критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у творах літератури. Ставлення: готовність до опанування новітніми технологіями; оперативне реагування на технологічні зміни.
5.	Інформаційно-комунікаційна компетентність (К5)	Уміння: діяти за алгоритмом; працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; грамотно і безпечно спілкуватися в мережі Інтернет. Ставлення: прагнення дотримуватися етичних норм у віртуальному інформаційному просторі; задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; критичне ставлення до медійної інформації.
6.	Уміння вчитися впродовж життя (К6)	Уміння: визначати мету і цілі власної діяльності і розвитку, планувати й організувати їх, здійснювати задумане, рефлексувати й оцінювати результат; використовувати різноманітні стратегії навчання;

		<p>користуватися різними джерелами інформації;</p> <p>знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу;</p> <p>працювати в парі, групі;</p> <p>читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркоче, навчальне тощо;</p> <p>постійно поповнювати власний словниковий запас;</p> <p>застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети і ситуації спілкування.</p> <p>Ставлення:</p> <p>прагнення використовувати рідну мову мову в різних життєвих ситуаціях;</p> <p>готовність удосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; розуміння ролі читання для власного інтелектуального зростання.</p>
7.	Ініціативність і підприємливість (К7)	<p>Уміння:</p> <p>проаналізувати життєву ситуацію з певної позиції;</p> <p>презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби;</p> <p>використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.</p> <p>Ставлення:</p> <p>готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.</p>
8.	Соціальна і громадянська компетентності (К8)	<p>Уміння:</p> <p>толерантно відстоювати власну позицію в дискусії;</p>

		<p>розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм;</p> <p>аргументовано і грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань;</p> <p>уникати дискримінації інших у процесі спілкування;</p> <p>критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту.</p> <p>Ставлення:</p> <p>повага до різних поглядів, ідей, вірувань;</p> <p>здатність співчувати, довіряти й викликати довіру;</p> <p>поцінування людської гідності;</p> <p>повага дозакону та правових норм; утвердження права кожного на власну думку.</p>
9.	Обізнаність та самовираження у царині культури (загальнокультурна компетентність) (К9)	<p>Уміння:</p> <p>зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва;</p> <p>ідентифікувати себе як представника певної культури;</p> <p>визначати роль і місце молдовської культури в загальноєвропейському і світовому контекстах;</p> <p>читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях;</p> <p>створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.</p> <p>Ставлення:</p> <p>поцінування набутоків національної культури і інших культур, зацікавлення ними;</p> <p>відкритість до міжкультурної комунікації;</p>

		потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.
10.	Екологічна грамотність і здоровий спосіб життя (К10)	<p>Уміння:</p> <p>ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів;</p> <p>бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості;</p> <p>розуміти переваги здорового способу життя.</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю;</p> <p>аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного спрямування, усні / письмові презентації в рамках дослідницьких проєктів;</p> <p>готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутнього.</p>

Програма містить чотири змістові лінії, які визначають рівень літературного навчання учнів 6-9 класу в 11-річній школі.

Перша змістова лінія – ціннісна – реалізується в програмі шляхом включення до програм художніх творів різних жанрів і видів, які представляють основні історичні та літературні епохи, таким чином сприяючи культурному, моральному та естетичному вихованню учнів.

Друга змістова лінія – літературознавча – конкретизує зміст та структуру курсу з метою розуміння учнями морального, духовного, естетичного змісту мистецтва слова, формуючи комплексне уявлення про розвиток молдовської та зарубіжної літератур.

Третя змістова лінія – культурологічна – забезпечує розуміння культурних змін, що відбуваються в літературі, розглядає художні явища, як частину духовної культури. Програмні твори розглядаються в більш широкому контексті з іншими видами мистецтва – музикою, кіно, образотворчим мистецтвом тощо.

Четверта змістова лінія – компаративна – забезпечує порівняння літературних творів, явищ, що належать до молдовської та світової літератур, встановлення внутрішньолітературних та міжлітературних зв'язків, розширює кругозір учнів, як читачів, формує компаративістські навички. Учень може зіставити факти і поведінку героїв, спосіб розвитку та обставини подій в молдовському творі зі схожими суб'єктами творів різних жанрів і видів зарубіжної літератури і навпаки.

Молдовська література відіграє важливу роль у гуманізації школи, тому що активно сприяє формуванню особистості.

Оскільки література – це мистецтво слова, вона є носієм відповідної духовної енергії, здатної впливати позитивно на людину.

Однією з головних функцій літератури є підготовка освіченого читача, спроможного оцінити самостійно літературний твір.

Вивчення молдовської літератури в школі має багато цілей:

- виховання активного та свідомого читача;
- прищеплення молодому поколінню любові до літератури як мистецтва слова та поваги до національної літератури;
- інтерпретація молдовської літератури у контексті інших літератур;
- формування здатності учнів сприймати художній твір як специфічний інструмент не тільки для пізнання світу але і самого себе;
- активізація функції молдовської літератури як одного з основних чинників формування національної свідомості та людської гідності;
- забезпечення необхідного рівня знань з історії та теорії літератури;
- формування навичок аналізувати художні твори у відповідності зі стилем автора, епохи, відтвореної у творі, з позицією читача.

Для досягнення визначених цілей вчитель вирішує такі конкретні **завдання**:

- виховання нової людини, високодуховної, освіченої, творчої особистості;
- виховання естетично розвинутого читача;
- підвищення авторитету і престижу молдовської літератури в контексті зарубіжної літератури.

Реалізація всіх цих освітньо-виховних та естетичних завдань у процесі викладання літератури здійснюється на основі принципу типологічного аналізу, визначеного наукою про літературу, базою компаративістської методики.

Структура програми

Принципи організації навчально-виховного процесу

Вивчення літератури у 6-9 класах ставить за мету розвиток інтересів учнів щодо читання літературних творів, любові до літератури, збагачення та поглиблення їх зацікавленості як читачів, накопичування, на базі прочитаних творів певного життєвого досвіду, відповідно якого створюються моральні принципи та естетичні уподобання.

Однією з головних умов успішного вивчення літератури на цьому етапі представляє розвиток умінь свідомого і виразного читання, знання теоретико-літературних понять, необхідних для аналізу літературного твору.

Літературний розвиток учнів у 6-7 класах має за головну мету розвиток і поглиблення художньої концепції, ознайомлення учнів з головними засобами аналізу, формування вміння оцінювати і інтерпретувати художні і фольклорні твори з нескладною структурою різних жанрів і видів. На їх основі учні засвоюють певний обсяг мовних і виразних засобів, які започаткують пізнання літератури як форми художнього вираження світу.

У 8-9 класах учні знайомляться з національною літературою, історіографією.

При укладанні програми були взяті до уваги:

- вікові та психологічні особливості учнів;
- можливості учнів сприймати художні твори;
- особливості процесу навчання та виховання у сучасній школі;
- різний рівень загальної освіти, гуманітарної підготовки учнів.

Вивчення художніх творів має на меті не тільки пізнавальну ціль, а також виконує і виховні завдання: сприяє учневі проникнутися суттю рідної літератури, пробуджуючи інтерес до неї, ознайомитися з літературою інших народів; засвоєнню художнього слова.

Програма передбачає знання теми твору та його ідейного змісту. Вивчення базується на поступовому засвоєнні теоретично-літературних понять і запам'ятовуванні деяких творів.

Програма рекомендує різний рівень та глибину вивчення художніх творів. Невеликі твори, як правило, вивчаються на рівні текстуального аналізу всього твору, поглибленого аналізу деяких важливих глав, епізодів, сцен. Великі за обсягом художні твори на уроці

аналізуватимуться за текстами запропонованими хрестоматіями. Під час аналізу цих творів слід дотримуватися принципу безперервності – від загального до конкретного.

Учні повинні замислюватися над тим, що читають, висловлювати свої думки, пов'язані з прочитаним твором та використовувати засвоєні знання на практиці.

Учитель має стежити, аби літературний аналіз не був замінений на просте переказування художнього твору.

Літературне навчання й виховання учнів реалізується й через індивідуальне читання, чому учитель постійно приділяє увагу.

Вибір тем, творів для позакласного читання, визначених програмою, є вільним (за бажанням вчителя). До програми включені також години для усної та письмової мовленнєвої діяльності учнів. Кожний урок сприяє розвитку усного та писемного мовлення. Обов'язковим є використання усіх передбачених програмою годин цього розділу на проведення письмових робіт.

Для полегшення сучасної праці вчителя введені розділи **«Літературні паралелі»** і **«Антологія в мистецтві»**.

Інформація, що міститься в цих розділах, дозволяє вчителям та учням розширювати обсяг знань, збагачувати та поглиблювати розуміння тієї чи іншої теми або літературного твору, сприяє реалізації компаративістської лінії і міжпредметних зв'язків.

В програмі надано орієнтований розподіл годин. Вчителям дозволено зробити деякі корекції у виділенні годин для однієї або іншої теми, це дозволить працювати творчо та реалізувати завдання щодо вивчення літератури в школі.

Резервні години, передбачені для кожного класу, можуть бути використані для тематичного тестування, контрольних робіт або для вивчення творів.

Діяльність вчителя має базуватися на принципах творчої співпраці з учнями, разом з послідовним зростанням їх самостійності від класу до класу. Уроки літератури слід поєднувати з позакласною роботою та факультативними заняттями з предмету.

Така орієнтація програми передбачає творчу співпрацю, діалог учителя і учня з художнім твором, що дозволяє учням самостійно інтерпретувати окремі мистецькі події.

NOTĂ EXPLICATIVĂ

Disciplina “Literatura” are un rol deosebit de important în cursul umanizării școlii, în formarea activă a personalității, în formarea unor deprinderi și abilități necesare pentru a face față cerințelor societății și economiei bazate pe cunoaștere. Deprinderile și priceperile formate în urma lecturii vor ajuta elevii la formarea personală, la socializare în mediu, la o poziție și gândire pentru ecologie, la dezvoltarea creativității, vor facilita accesul postșcolar pe toată durata vieții în condițiile transformărilor și cerințelor globale.

Instruirea literară joacă un rol important în formarea unor condiții optime de dezvoltare a unei personalități armonioase și multilateral dezvoltate, în educarea cetățeanului – patriot al Ucrainei. Conținuturile literaturii au ca fundament valorile omenești, principiile umanismului și ale democrației.

Programa renovată de literatură moldovenească și universală pentru clasele a 5-9 a fost elaborată în baza Standardelor de stat a școlii de bază și a școlii de cultură generală, întărite prin hotărârea Cabinetului de Miniștri al Ucrainei din 23.11.2011 №1392, în baza “Concepției Școlii noi ucrainene”.

Realizarea sarcinilor propuse prevede nu atât acumularea unui volum de cunoștințe la obiect, cât formarea priceperilor și a deprinderilor de a opera cu aceste cunoștințe în mod conștient, de a situa elevul în rol de subiect al activității didactice pentru o formare personală, formarea competențelor generale și specifice care sînt alcătuite din următoarele componente: cognitivă, de activitate, valorică.

Competențele se împart în competențe-cheie (generale) și cele specifice (adică la literatura moldovenească și cea universală).

În învățămîntul din Ucraina deosebim următoarele competențe generale:

1. Competența de comunicare în limba de stat.
2. Competența de comunicare în limbi străine.
3. Competența de bază în matematică, științe.
4. Competența în științele naturale și tehnologii.
5. Competența de comunicare informativă.
6. Competența de a învăța să înveți pe tot parcursul vieții.
7. Competențe antreprenoriale, acțional-strategice.
8. Competențe interpersonale, civice, morale.
9. Competențe de autocunoaștere și autorealizare în domeniul culturii.
10. Competențe de instruire ecologică și un mod sănătos de viață.

Deosebim și competențe specifice, pe care le putem realiza în cadrul disciplinei de studiu „Literatura”.

Competențe – cheie (generale)	Competențe specifice
<p>1.Competența de comunicare în limba maternă (C.1)</p>	<p align="center">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a sesiza texte de diferite genuri și stiluri scrise în limba maternă (moldovenească); • a folosi limba moldovenească în diferite situații din viață; • a utiliza diferite forme de comunicare în dependența de scopul comunicării; • a discuta într-un mod tolerant și a argumenta opinia personală; • a cunoaște modele de limbă literară perfectă; • a aprecia frumusețea și bogăția limbii moldovenești; • a înțelege rolul limbii ca element definitoriu al formării unei națiuni; • a determina rolul limbii în identificarea identității naționale și a o apăra; • a se folosi de dreptul la întrebuințarea limbii materne în toate domeniile vieții.
<p>2.Competența de comunicare în limba de stat și cea străină (C.2)</p>	<p align="center">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a analiza operele în limba originalului și în traducere în limba moldovenească; • a deosebi valoarea mijloacelor stilistice în ambele limbi; • a înțelege rolul împrumuturilor lexicale pentru dezvoltarea interculturală; • a promova înțelegerea că orice text poate fi tradus în altă limbă fără să-și piardă din valoare.
<p>3.Competențe de bază în matematică și în științe (C.3)</p>	<p align="center">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a dezvolta gândirea abstractă; • a diferenția ideile centrale de cele secundare; • a stabili relația cauză-efect; • a demonstra prin scheme, a traduce ceva într-o formulă, matematică, grafice, scheme, tabele; • a formula ipoteze și definiții. <p align="center">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • a argumenta în mod rațional utilizând limbajul matematic.

<p>4.Competențe în științele naturale și în tehnologii (C.4)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a aprecia critic rezultatele activității umane asupra mediului înconjurător, reflectate în operele literare. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • valorizarea competențelor pentru viață, prezentate prin modul în care elevii știu să acționeze, să aplice cunoașterea, să caute în mod independent soluții noi și originale la programele concrete care apar în contexte reale de existență.
<p>5.Competențecomunicative informaționale(C.5)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a comunica și a transforma textul în structuri logice; • a face prezentări în <i>Pover Point</i> cu utilizarea de proiectoare multimedia; • utilizarea adecvată a resurselor Internet. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • manifestarea spiritului tolerant în normele etice în spațiul informațional; • amplificarea competenței de a ghida competent și perseverent în spațiul comunicativ informațional; • valorizarea informației media în spirit critic.
<p>6. Competența de a învăța să înveți pe tot parcursul vieții (C.6)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • înlesnirea acumulării cunoștințelor literare de bază necesare pentru integrarea deplină în societate la diferite niveluri; • capacitatea de a stabili scopul și sarcinile unei acțiuni; • valorizarea competențelor pentru viață; • extinderea competenței de aplicare a cunoștințelor, aptitudinilor acumulate la lecțiile de literatură în viața practică. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • a selecta informația din diferite izvoare; • a lucra în grup, în perechi; • a căuta, a cerceta, a sistematiza și a generaliza o informație, a o transfera într-o altă formă; • a dezvolta abilitatea creativă, de comunicare, gândirea independentă și critică, cultura dezbaterii,

	<p>capacitățile de a argumenta convingător propria opinie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea strategiilor de comunicare conform scopului și situației de comunicare; • dorința de a vorbi limba moldovenească în diferite situații de viață; • dezvoltarea abilităților de autoinstruire continuă; • dezvoltarea capacităților de simț al limbii; • înțelege rolul lecturii în dezvoltarea intelectuală a personalității.
<p>7. Competențe antreprenoriale, acțional – strategice (C.7)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a analiza cerințele vieții sociale de pe poziții proprii; • a planifica și a prezenta cariera conform tendințelor pieței de muncă; • a formula idei, propuneri, proiecte cu utilizarea diferitor mijloace de comunicare; • a da dovadă de calități de lider în baza deciziilor luate. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • hotărârea de a fi responsabil de faptele proprii și ale altora; • a înțelege rolul abilităților de comunicare pentru o carieră de succes.
<p>8. Competențe interpersonale, civice, morale (C.8)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a argumenta opinia proprie în mod tolerant într-o discuție; • a expune poziția proprie față de problemele social-politice în mod corect și argumentat; • a adopta o atitudine corectă în timpul discuției față de interlocutor; • a aprecia în mod critic textele cu un conținut politico-social. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • stimă și îngăduință față de diferite păreri, idei, credințe; • forță de încredere, înțelegere; • aprecierea demnității umane; • recunoașterea legilor și a normelor morale, dreptul fiecăruia la opinia personală.

<p>9. Competențe de autocunoaștere și autorealizare în domeniul culturii (C.9)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a demonstra specificul realizării unei imagini în diferite specii de artă; • a se identifica ca reprezentant al unei culturi; • interpretarea literaturii moldovenești în contextul altor literaturi; • a lectura (citi) operele artistice, a aplica cunoștințele și aptitudinile acumulate din lecturi în diferite situații de viață; • exprimarea punctului de vedere la valorile culturii naționale sau ale unei alte culturi. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • aprecierea și compararea unor elemente privitor la cultura proprie și la cultura altor popoare, interesul față de ele; • deschiderea spre o comunicare interculturală; • necesitatea lecturii operelor literare pentru formarea gustului estetic și pentru a reflecta despre cele citite.
<p>10. Competență de ecologie și adoptarea unui mod sănătos de viață (C.10)</p>	<p style="text-align: center;">Capacități</p> <ul style="list-style-type: none"> • a ilustra problemele ecologice prin exemple din opere literare; • prevenirea și ducerea la minim a activității umane care dăunează mediului înconjurător; • a înțelege prioritățile unui mod de viață sănătos. <p style="text-align: center;">Aptitudini</p> <ul style="list-style-type: none"> • înțelegerea că omul este o parte a naturii; • emiterea soluțiilor despre probleme globale; • analiza operelor literare cu caracter ecologic; • cercetarea și aplicarea metodelor de protejare a mediului înconjurător; • adoptarea unui mod sănătos de viață (păstrarea formei sale psihice și fizice, în caz de necesitate, aplicarea metodelor de restabilire).

Sarcina tuturor profesorilor, a diriginților de clasă, a întregului corp didactic e să atragă atenția și activitatea sa la atingerea scopului important atât al elevului cât și al societății,

formarea competențelor generale. În programa de studiu aceste aspecte sînt realizate prin competențe specifice (la obiect) pentru formarea competențelor-cheie (generale)

Linia valorilor literare se realizează în programă prin selecția operelor artistice de diferite genuri și specii care reprezintă epocile istorice și literare cele mai importante și vizează dezvoltarea dimensiunii afective a personalității elevului prin descoperirea și înțelegerea rolului contextului istoric și cultural, național și universal, contribuind astfel la educarea morală, culturală și estetică a elevilor.

Linia științei literare concretizează componența și structura cursului cu scopul ca elevii să înțeleagă conținutul moral, spiritual, estetic al artei cuvîntului, formîndu-le o vedere de ansamblu a dezvoltării literaturi naționale și universale.

Linia culturologică asigură formarea reprezentărilor culturale ale elevilor prin schimbările ce au loc în literatură și aprecierea fenomenelor artistice ca parte componentă a culturii spirituale, asigură reproducerea valorilor naționale reprezentative concomitent cu deschiderea spre valorile europene și universale. Operele din programă sînt examinate în context mai larg cu alte forme de artă – muzică, cinematografie, artă plastică etc.

Linia comparativă oferă posibilități de realizare atît a legăturilor interliterare cît și lărgeste orizontul elevului ca cititor, îi formează competențe comparative. Elevul poate să compare faptele și comportamentul eroilor, modul de desfășurare al evenimentelor și circumstanțelor unei acțiuni dintr-o operă moldovenească cu felul de evaluare al subiectelor asemănătoare din operele de diferite genuri și specii din literatura universală și viceversa.

Studierea literaturii în școală are **următoarele obiective de referință:**

- educarea interesului față de o lectură activă și conștientă;
- altoirea în sufletul tinerei generații a dragostei față de literatură ca artă a cuvîntului, față de valorile literaturii naționale;
- interpretarea literaturii moldovenești în contextul altor literaturi;
- intensificarea rolului literaturii moldovenești ca un aspect important al formării conștiinței naționale, a confirmării demnității umane;
- studierea noțiunilor și datelor despre istoria și teoria literaturii;
- formarea deprinderilor de analiză a operelor artistice în corespundere cu stilul autorului, cu epoca prezentată în operă, cu poziția cititorului.

STRUCTURA PROGRAMEI

PRINCIPIILE ORGANIZĂRII PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV

Studierea literaturii (moldovenești și universale) în clasele 6–9 are ca scop dezvoltarea interesului elevilor față de citirea operelor literare, a dragostei față de literatură, îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor, impresiilor lor ca cititori, acumularea, pe baza operelor citite, a unei anumite experiențe de viață, conform căreia se formează principiile lor morale și gustul estetic. O condiție obligatorie pentru studierea cu succes a literaturii la această etapă o constituie dezvoltarea deprinderilor de citire conștientă, expresivă, cunoașterea noțiunilor teoretico-literare, care sînt necesare pentru analiza unei opere.

Dezvoltarea literară a elevilor în clasele 6–8 are drept sarcină principală extinderea și aprofundarea percepției artistice, inițierea elevilor cu instrumentul principal (cunoștințe, priceperi, deprinderi) de analiză, apreciere și interpretare a unor opere literare și folclorice cu structuri artistice relativ simple, de diferite genuri și specii. Pe baza lor elevii vor însuși un

anumit număr de mijloace verbal-expressive, care vor pune începutul cunoașterii literaturii sub formă de expresie artistică a lumii.

În clasa a 9-a elevii fac cunoștință cu literatura națională la începuturi, cu istoriografia, cu viața și activitatea literară a cronicarilor consacrați.

La întocmirea programelor s-a luat în considerație:

- particularitățile de vîrstă și cele psihologice ale elevilor;
- posibilitățile elevilor de a sesiza operele artistice;
- principiile instruirii și educației în școala contemporană;
- diversele niveluri ale învățămîntului general, ale pregătirii umanitare a elevilor.

Studierea operelor artistice vizează nu numai un scop cognitiv, dar rezolvă și sarcini educative: îl ajută pe elev să pătrundă în esența literaturii moldovenești, trezindu-i interesul față de ea și familiarizîndu-l cu literatura altor popoare; îi permite însușirea limbii artistice.

Programa prevede cunoașterea temei operei și a conținutului de idei al ei. Studierea se bazează pe însușirea treptată a unor noțiuni teoretico-literare, memorizarea unor texte.

Programa recomandă ca nivelul și gradul de studiere a operelor artistice să fie diferite. În cazul operelor literare de volum redus, de regulă, se va face analiza contextuală a întregii opere, analiza profundă a unor momente importante sau a unor capitole, episoade, scene.

Operele literare voluminoase se vor analiza după textele propuse de manuale, crestomații. La analiza acestor opere se va respecta principiul continuității – de la general la particular.

Elevii trebuie să cugete asupra celor citite, să-și exprime părerile proprii în legătură cu opera literară. Profesorul va avea grijă să nu se înlocuiască comentarea literară cu o simplă expunere a operei.

Instruirea și educația literară a elevilor se realizează și prin lectura individuală, care se va afla permanent în atenția profesorului. Fără citirea individuală nu e posibilă rezolvarea în întregime a scopurilor instructiv-educative.

Alegerea temelor, operelor pentru orele de lectură individuală, indicate de programă, este liberă (la sugestia profesorului).

Programa are în rezervă ore speciale pentru comunicarea orală și scrisă a elevilor. Fiecare lecție contribuie la dezvoltarea exprimării orale și scrise. Orele scrise, ce se referă la acest compartiment, sînt obligatorii.

Pentru a înlesni munca cotidiană a profesorilor au fost introduse rubricile „Paralelism literar” și „Analogii în artă”.

Informațiile pe care le conțin rubricile numite permit lărgirea orizontului de cunoaștere, îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor asupra uneia sau altei teme ori creații literare, de asemenea vor contribui la realizarea liniei comparative și a relațiilor interdisciplinare.

În programea este dată repartizarea orientativă a orelor. Profesorilor le este permis să facă unele corecțiuni privind repartizarea orelor la o temă sau alta, aceasta le va da posibilitate să lucreze în mod creator, realizînd sarcinile studierii literaturii în școală.

Orele disponibile, rezervate pentru fiecare clasă, pot fi utilizate la realizarea atestărilor tematice, lucrărilor de control sau la studierea operelor.

Activitatea profesorului trebuie să se întemeieze pe principiul colaborării creatoare cu elevii, odată cu creșterea succesivă a independenței lor de la clasă la clasă. Lecțiile de literatură urmează să fie combinate cu lucrul în afară de clasă și orele facultative la obiect.

O astfel de orientare a programelor prevede o colaborare creatoare, un dialog al profesorului și elevului cu opera artistică, care permite elevilor să sesizeze, să interpreteze de sine stătător unele fenomene ale artei.

Clasa a 6-a
(70 de ore, 2 ore pe săptămână, disponibile – 6 ore)

Ore	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor	Conținutul materiei de studiu
<u>1</u>	<p>Elevul/eleva:</p> <p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște modurile, mijloacele de reflectare a vieții în literatură. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● manifestă interes și dorință de a citi opere literare. 	<p style="text-align: center;">INTRODUCERE</p> <p>Reflectarea omului în literatura artistică moldovenească.</p>
<u>4</u>	CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ	
	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște diverse specii ale folclorului calendaristic, noțiuni generale despre colindă, plugușor, sorcovă; ● citește expresiv și analizează conținutul cântecelor folclorice; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vorbește despre importanța obiceiurilor de iarnă în viața moldovenilor; ● povestește despre participarea personală la aceste sărbători; ● efectuează un proiect de prezentare a sărbătorilor esențiale, așa cum se manifestă la diferite popoare; ● realizează o miniculegere de folclor local; ● manifestă un comportament empatic cultural și intercultural. 	<p>Folclorul calendaristic: colinde, plugușorul, sorcova, steaua, semănatul, malanca.</p> <p>Teoria literaturii. Colinda, plugușorul, sorcova (noțiuni).</p> <p>Lectură individuală. Colinde: “Ștefan cel Mare”, “Cerbul vînat”, “Leagăn de mătase”, “Florile dalbe”.</p>
<u>16</u>	PAGINI DIN LITERATURA VECHĂ ȘI CEA CLASICĂ	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autori și operele lor; ● sesizează rolul și locul pe care-l ocupă Ștefan cel Mare în istoria, viața poporului 	<p style="text-align: center;">Tema trecutului istoric al poporului moldovenesc</p> <p style="text-align: center;">Grigore URECHE</p> <p style="text-align: center;">“De moartea lui Ștefan-Vodă celui Bun”</p> <p>Portretul literar – procedeu de</p>

4	<p>moldovenesc;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● înțelege și întrebuințează noțiunile de teorie literară; ● determină felurile rimei. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● sesizează legătura prezentului cu trecutul istoric; ● exprimă atitudinea personală față de rolul personalității istorice; ● face o prezentare a lăcașurilor sfinte înălțate de Ștefan cel Mare; ● manifestă interes față de lectură și de cunoașterea valorilor naționale. 	<p>exprimare a atitudinii scriitorului față de personalitatea istorică.</p> <p>Teoria literaturii. Portretul literar. Lectură individuală. I. Neculce “O samă de cuvinte” Analogii în artă. Muzică. Ș. Neaga, cantata “Ștefan cel Mare”.</p> <p style="text-align: center;">Vasile ALECSANDRI</p> <p style="text-align: center;">“Dragoș”</p> <p>Interpretarea poetică a legendei de către scriitor în scopul de a trezi dragostea față de istoria poporului moldovenesc.</p> <p>Teoria literaturii.Rima (felurile rimei). Lectură individuală. G.Ureche. “Letopisețul Țării Moldovei”. (Fragment – Legenda Moldovei). D. Cantemir. “Descrierea Moldovei”.</p>
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor, denumirile câtorva fabule; ● caracterizează personajele; analizează fabulele și determină modalitățile de exprimare a atitudinii scriitorului față de eroii fabulei; ● sesizează ideea și morala fabulei; ● înțelege ce este fabula și alegoria; ● își expune părerea despre zugrăvirea alegorică a eroilor, a faptelor lor. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea despre zugrăvirea alegorică a eroilor, a faptelor lor; ● recită o fabulă; ● transformă vorbirea dialogată în vorbire monologată; ● discută despre virtuți și vicii ale oamenilor; ● alcătuiește fabule la diferite subiecte. 	<p style="text-align: center;">Alexandru DONICI</p> <p style="text-align: center;">”Doi cîini”</p> <p>Structura fabulei. Personajele fabulei. Critica metehnelor omenești. Modalități de exprimare a atitudinii scriitorului față de personajele fabulei (ironia, sarcasmul, întrebările etorice, aluzia). Morala.</p> <p>Teoria literaturii. Fabula. Alegoria. Dialogul. Lectură individuală. A. Donici. “Lupul nazîr”.</p> <p>Paralelism literar. I. Krîlov. “Fabule”; T. Arghezi. “Tîlharul pedepsit”; Esop. “Cei doi cîini”; I. Glibov. “Știuca”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. A. Donici. “Fabule”, ilustrate de I. Bogdesco.</p>
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre scriitor; activitatea lui literară; conținutul fragmentului, eroii; noțiuni de ironie, umor, arhaisme; ● determină tema; ideea; ● caracterizează eroii; ● citește expresiv și povestește conținutul; 	<p style="text-align: center;">Ion CREANGĂ</p> <p style="text-align: center;">“Amintiri din copilărie”(cap. I)</p> <p>Tablouri emoționante din copilăria naratorului. Sentimentul dominant – dragostea eroului narator față de oamenii și locurile copilăriei sale. Rolul ironiei în</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● construiește planul simplu al fragmentului din “Amintiri... ”; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● argumentează rolul ironiei, umorului în redarea tablourilor din copilăria naratorului; ● își exprimă atitudinea față de acțiunile eroului principal; ● selectează elementele de lexic (dialecte) și le asociază cu lexicul local; <p><i>Joc de rol</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● discută despre rolul școlii în educația copilului; ● <i>Compoziție școlară.</i> Eseu nestructurat <i>Satul meu de baștină.</i> 	<p>respingerea metodelor negative de instruire și educație în școala veche.</p> <p>Teoria literaturii. Comicul de situații. Umorul. Ironia. Arhaismele.</p> <p>Lectură individuală. I. Creangă. “Amintiri din copilărie” (cap. II).</p> <p>Paralelism literar. I. Teodoreanu. “Prăva-le-Baba”; P. Mirnii. “Gerilă”; A. Lupan. “Plecarea”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Bogdesco, ilustrarea “Operelor alese” ale lui I. Creangă.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor, operele lui; ● identifică funcția dialogului, a compoziției, a versificației la redarea gândurilor poetice; originea folclorică a motivului de bază al operei; ● determină tema, ideea. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își argumentează părerea: natura trebuie ocrotită în numele vieții pe pământ; ● citește și recită poezia. 	<p style="text-align: center;">Mihai EMINESCU</p> <p style="text-align: center;">“Revedere”</p> <p>Funcția dialogului și a diminutivelor, a compoziției și a versificației poeziei. Originea folclorică a motivului de bază al operei. Ideea poeziei. Raportul: timp-natură în viziunea poetului.</p> <p>Aprofundarea deprinderilor de citire expresivă.</p> <p>Teoria literaturii. Piciorul metric bisilabic.</p> <p>Lectură individuală. M. Eminescu. “Ce te legeni, codrule”, “Codrule, măria ta”.</p> <p>Paralelism literar. G. Coșbuc. “Vestitorii primăverii”; G. Topîrceanu. “Rapsodii de toamnă”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. E. Romanescu. “Primăvara”.</p>
16	DIN LITERATURA SEC. XX	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor, operele lui; ● înțelege semnificația titlului povestirii; ● sesizează conținutul prozei; ● povestește conținutul textului. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● concretizează modalitatea de redare a 	<p style="text-align: center;">Literatura plaiului natal</p> <p style="text-align: center;">Alexei MARINAT</p> <p style="text-align: center;">“Sărituri fără prăjină”</p> <p>Comicul de limbaj, de situație. Critica aspectelor de viață ale satului.</p> <p>Teoria literaturii. Proza umoristică.</p> <p>Lectură individuală. A. Marinat. “Drob de sare”, Pavel Boțu «Glasuri».</p>

	<p>valorilor umane;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își exprimă argumentat părerea față de acțiunile eroilor. 	<p>Paralelism literar. A. Vlăduț. “1905”. Analogii în arta plastică. B. Obuh. “Eliberare”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor, oprele lui; conținutul operei, eroii; noțiunile de teorie literară; ● determină tema; ideea; ● citește chibzuit, povestește conținutul; ● explică funcția elementelor compoziționale în extinderea ideii operei; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● alcătuiește în mod grafic itinerarul furnicii; ● asociază acțiunile furnicii cu alte personaje din literatură și din viața oamenilor; ● își exprimă părerea despre faptele descrise în operă. 	<p style="text-align: center;">Ion DRUȚĂ “Povestea furnicii”</p> <p>Valori etice și conceptuale ale operei. Sensul alegoric al nuvelei. Funcția elementelor compoziționale în dezvoltarea ideii operei.</p> <p>Teoria literaturii. Tema și ideea operei literare.</p> <p>Lectură individuală. I. Druță. “Badea Cireș”.</p> <p>Paralelism literar. E. Gîrleanu. “Călătoare”; R. Lungu. “Floarea cerului”; B. Istru. “Laudă mîinilor”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște momentele cele mai semnificative ale biografiei scriitorului; ● identifică temele, motivele, stările sufletești, caracteristicile și ipostazele eroului liric; ●citește poeziile expresiv, cugetînd. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își exprimă părerea despre dragostea față de mamă, sacrificiul în numele ei, față de pămîntul natal; ● recită o poezie, la alegere, din opera lui Gr. Vieru; ● alcătuiește o culegere de proverbe, cîntece, poezii despre mama. 	<p style="text-align: center;">Grigore VIERU</p> <p>“Mă rog de tine”, “Către fiu mama”</p> <p>Rolul repetiției în evocarea elementelor eterne ale naturii. Sentimentul filial al eroului liric. Mijloace de exprimare a sentimentelor eroului liric.</p> <p>Teoria literaturii. Repetiția. Eroul liric.</p> <p>Lectură individuală. Gr. Vieru. “Mama”; “Ghiculoare fără sfîrșit”.</p> <p>Paralelism literar. M. Benea. “Iar la tine, mamă”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. L. Sainciuc, ilustrații la cartea lui Gr.Vieru “Mama”.</p> <p>Muzică. “Mă rog de tine”, muz. D. Fusu, vers. Gr.Vieru.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specific</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor și operele lui; ● identifică noțiunea de teorie literară: dramatic; ● caracterizează chipul mamei; ● ideea sacrificiului în numele copiilor; 	<p style="text-align: center;">Spiridon VANGHELI</p> <p>“Șalul verde”</p> <p>Conținutul dramatic. Chipul mamei. Mesajul etic al operei. Mijloace artistice, elemente folclorice (subiectul de bază, credința în soartă, relația om-natură).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● găsește mijloacele de exprimare a sentimentului matern; ● identifică ideile principale după citirea globală a unui text. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea despre cele aflate din conținutul operei; ● evaluează valorile etice, morale ale operei; ● recită un fragment din “Șalul verde”; ● aplică exerciții de disociere a lumii reale de cea virtuală. 	<p>Semnificația titlului. Mimica, gesturile-modalități ale citirii expresive. Teoria literaturii. Dramaticul. Lectură individuală. Nicolae Dabija «Cît trăim». Analogii în artă. Muzică. “Balada bobului de grâu”, muz. I. Vornicu, vers. S. Vangheli.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor; operele lui; ● determină poziția autorului în operă; valorile ei etice; elemente ale stilului publicistic; ● cunoaște tema, ideea operei; ● citește expresiv poezia și o recită; ● evaluează mijloacele artistice care au contribuit la realizarea ideii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● improvizează o scrisoare către părinții ce-și lasă copiii; ● găsește soluții pentru a rezolva problema caselor de copii; ● își exprimă părerea despre cele relatate de autor. 	<p style="text-align: center;">Nicolae DABIJA</p> <p style="text-align: center;">“Recital de poezii la o casă de copii” Valorile etice ale poeziei. Poziția autorului. Elemente ale stilului publicistic în poezie. Citirea expresivă a dialogurilor. Teoria literaturii. Dialogul. Adresările în opera artistică. Lectură individuală. S.Vangheli. “Bunelul”. Analogii în artă. Arta plastică. A. Mudrea. “Casa de copii”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor; operele lui; ● determină poziția autorului în operă; valorile ei etice; elemente ale stilului publicistic; ● cunoaște tema, ideea poeziei; ● citește expresiv poezia și o recită; ● evaluează mijloacele artistice care au contribuit la realizarea ideii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își exprimă părerea despre cele relatate de autor; 	<p style="text-align: center;">Gheorge CIOCOI</p> <p style="text-align: center;">“Comoara” Ideea poeziei: dragostea față de limba maternă – limba moldovenească. Poziția autorului. Teoria literaturii. Personificarea. Paralelism literar. G. Vieru. “Graul”; N. Costenco. “Limba moldovenească”; V. Teleucă. “O altă limbă mai frumoasă nu-i”. Analogii în artă. Arta plastică. “Limba noastră”; muz. T. Chiriac, vers. A. Mateevici; ”Marii bărbați”.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● citește chibzuit și expresiv poezia. 	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor, oprele lui; conținutul operei, eroii, mijloacele artistice de exprimare a trăirilor personajelor; tema; ideea; fragmentului; ● povestește conținutul fragmentului; ● caracterizează eroul central alăturând și părerea personală; ● își exprimă părerea despre faptele descrise în opera. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își exprimă părerea despre cele relatate în operă; ● citește cugetînd, expresiv. 	<p style="text-align: center;">Din literatura română</p> <p style="text-align: center;">MARIN PREDĂ</p> <p style="text-align: center;">“Premiul întâi”</p> <p>Mijloace artistice de exprimare a trăirilor personajelor: descrierea, dialogul, monologul. Surse emotive ale operei. Lectură individuală. L. Lari. “Ploaia”.</p>
<u>12</u>	LITERATURA UNIVERSALĂ	
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● explică cauzele apariției elementelor comune în miturile diferitor popoare; ● cunoaște noțiunile teoretice de mit; conținutul și eroii miturilor studiate; ● determină asemănările și deosebirile dintre mit, legendă, poveste; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● exprimă atitudinea personală față de eroii miturilor, argumentînd punctul personal de vedere; ● interpretează unele imagini, secvențe TV; ● analizează unele modele promovate în literatură și în alte arte (pictură, film, teatru arhitectură). 	<p style="text-align: center;">MITURILE</p> <p><i>Miturile Greciei Antice.</i> “Dedal și Icar”, “Faptele lui Heracle” (la alegerea profesorului).</p> <p><i>Miturile vechii Indii.</i> “Facerea lumii și a nopții” sau <i>Miturile scandinave.</i> “Călătoria lui Thori în Utgard”.</p> <p>Zei și oamenii în mituri și legende. Interpretarea în mituri a credinței, percepției, filozofiei timpului.</p> <p>Teoria literaturii. Miturile (noțiuni). Lectură individuală. Miturile slave. Paralelism literar. “Demetra și Persefona”.</p>
2	LITERATURA UNIVERSALĂ VECHĂ	
	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor, conținutul cîntului IX; mitul formării Greciei; noțiunile de teorie literară; ● determină tropii. 	<p style="text-align: center;">Homer, poet al Greciei Antice. ”Odiseea” (cîntul IX)</p> <p>Homer – poet legendar al grecilor, căruia tradiția antică îi prescria crearea poemelor epice “Iliada” și “Odiseia”. Baza</p>

	<p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își exprimă atitudinea față de cele descrise, relatate în poem; ●argumentează punctul său de vedere cu exemple și citate din text; 	<p>subiectului - formarea mitologică și istorică a Greciei Antice.</p> <p>Călătoriile și uimitoarele peripeții ale viteazului Odiseu. Deșteptăciunea, ingeniozitatea; particularitățile descrierii faptelor și eroilor (hiperbola, repetiția, epitete).</p> <p>Teoria literaturii. Genul epic. Poemul epic. Hiperbola.</p> <p>Paralelism literar. G. Longfello. “Cîntul lui Gaiavat”.</p>
6	LITERATURA UNIVERSALĂ (sec. XIX - XX)	
3	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre scriitor; conținutul operei; personajele; ●identifică tema; ideea; ●explică umanismul operei; ●caracterizează eroii povestirii. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își exprimă părerea despre faptele relatate în operă. 	<p align="center">Jack LONDON (Djon GRIFFIT) (1876–1916), scriitor american. “Dragoste de viață”</p> <p>”Stăpînirea de sine, tendința spre viață a eroilor, bărbăția lor în confruntarea cu încercările grele ale naturii.</p> <p>Lectură individuală. J. London. “Colț Alb”.</p>
3	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor; conținutul povestirii citite; ●apreciază tema; ideea operei; ●caracterizează personajele povestirii; <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●caracterizează eroii; ●își exprimă argumentat părerea despre problemele oglindite în operă. 	<p align="center">Ray Duglas BRADBURY (1920-2012), scriitor american, maestru creator de romane și povestiri fantastice.</p> <p>“Vacanța”, “Zîmbetul” (o operă la alegere).</p> <p>Umanismul în povestirile lui Bradbury, oglindirea problemelor morale acute sociale, spirituale.</p> <p>Tema omenirii ce și-a pierdut valorile spirituale în goană după avuție. Copilul și vîrstnicii. Durere și speranță.</p> <p>Lectură individuală. R. Bradbury. “Dimineața verde”.</p>

Repartizarea operelor

Studierea operelor – 55 ore (din care 6 ore disponibile)

Lucrări de control – 2 ore (1 oră pentru literatura universală)

Comunicarea orală și scrisă – 8 ore

Lectură individuală – 3 ore (1 oră pentru literatura universală)

Repetare la sfârșit de an – 2 ore

Pentru memorizare

M. Eminescu. “Revedere”.

A. Donici. “Doi cîini”.

S. Vangheli. “Șalul verde” (fragment).

Gr.Vieru. „Mă rog de tine ”.

G. Ciocoi. „Comoara”.

Comunicarea orală și scrisă

Intonația în textele literare, științifice, publicistice.

Expunerea amănunțită, selectivă, succintă a unei opere studiate (a unui fragment dintr-o operă) cu includerea elementelor descriptive (scris).

Răspuns desfășurat la o întrebare.

Caracterizarea paralelă a personajelor.

Planul simplu, dezvoltat și din citate al unei opere sau al unui fragment.

Schițări de portret ale personajelor literare (scris).

Povestire după imagini a unui film, a unei emisiuni televizate (scris).

Rezumat la o emisiune televizată, operă literară (scris).

Realizarea unor dialoguri, scenete.

Descrierea lumii înconjurătoare.

Clasa a 7-a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână, disponibile – 6 ore)

Ore	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor	Conținutul materiei de studiu
1	<p align="center">Elevul/eleva:</p> <p align="center">Competențe specific</p> <ul style="list-style-type: none"> ● înțelege ce este comunicarea artistică; ● cunoaște descrierea artistică – element de reflectare artistică a vieții; relațiile literaturii moldovenești cu alte arte; ● deosebește cunoașterea artistică de cunoașterea științifică; ● compară raportul dintre realitate și ficțiune într-un text artistic. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● comentează relațiile literaturii moldovenești cu celelalte arte; ● participă în cadrul discuțiilor exprimându-și părerea. 	<p align="center">Introducere</p> <p>Literatura – arta ce reflectă viața prin intermediul descrierii artistice. Literatura între ficțiune și realitate. Relațiile literaturii moldovenești cu celelalte arte.</p>
2	CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ	
	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște conținutul, tema, ideea legendei populare; eroii principali, secundari, pozitivi, negativi; ● determină afinitățile legendei cu povestea populară; ● citește, povestește conținutul după planul întocmit; ● știe să determine felul legendei; ● caracterizează eroii exprimându-și poziția față de faptele lor; <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● evidențiază valoarea etico-didactică a operei; ● elaborează un proiect despre legendele plaiului natal; ● alcătuiește legende; ● explică deosebirea dintre poveste și 	<p align="center">“Legenda rîndunicii”</p> <p>Clasificarea legendelor. Legende culte și legendele populare. Particularitățile legendei Semnificația etico-didactică a întâmplărilor reale și fantastice în legendă. Afinități cu povestea populară.</p> <p align="center">Teoria literaturii. Legenda populară.</p> <p align="center">Lectură individuală. I. Neculce “O samă de cuvinte”; S. F. Marian “Legendele păsărilor noastre”</p> <p align="center">Paralelism literar. “Legenda mărțișorului”; “Legenda viței de vie”; N.A.Kun. ”Legendele și miturile Greciei antice”.</p>

	<p>legendă;</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște eroii legendelor istorice ale moldovenilor și ale altor popoare; ●face ilustrații la legende. 	
6	DIN LITERATURA CLASICĂ	
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor, operele lui; conținutul, compoziția, personajele literare; noțiuni de scrisoare literară în proză; tema, ideea povestirii; ●citește, povestește conținutul; apreciază poziția autorului față de cele relatate; valoarea etică a operei; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●caracterizează eroii expunându-și argumentat părerea, atitudinea personală față de eroi; ●cunoaște și ia atitudine față de drepturile copilului declarate de Convenția ONU. 	<p style="text-align: center;">Vasile ALECSANDRI</p> <p style="text-align: center;">“Porojan”</p> <p>Compoziția operei și rolul ei în descrierea tablourilor emoționante ale copilăriei. Poziția etică a autorului. Ideea umanistă a operei.</p> <p>Teoria literaturii. Compoziția. Scrisoarea literară în proză.</p> <p>Lectură individuală. V. Alecsandri. “O primblare la munți”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Bogdesco. Ilustrarea povestirii “Porojan”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor și operele acestuia; ●determină rolul ironiei, umorului, alegoriei; motivele de basm în fragment; ●caracterizează eroii; ●vorbește despre valorile etico-estetice în poem; ●determină și cunoaște metafora, epitetul metaforic, comparația, personificarea. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●precizează conceptul filozofic al lui M. Eminescu – lumea de mit, expunându-și părerea; ●recită expresiv un fragment din poem. 	<p style="text-align: center;">Mihai EMINESCU</p> <p style="text-align: center;">“Călin”</p> <p>Note umoristice și ironice. Rolul alegoriei și al paralelismului poetic. Valori etico-estetice în operă.</p> <p>Citirea expresivă a poeziilor lirice.</p> <p>Teoria literaturii. Metafora. Epitetul metaforic.</p> <p>Lectură individuală. M. Eminescu. “Făt-Frumos din tei”.</p> <p>Paralelism literar. A. Ciocanu. “Întoarcerea lui Călin”.</p>
20	LITERATURA Sec. XX	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre scriitor; 	<p style="text-align: center;">Vasile LEVIȚCHI</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ●determină mesajul de idei și mijloacele artistice. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●demonstrează că poezia este un omagiu adus operei eminesciene; ●își exprimă dragostea față de marele poet; ●recită și citește expresiv poezia. 	<p style="text-align: center;">“Cuvînt pentru Luceafăr”</p> <p>Omagierea și proslăvirea marelui Eminescu. Imaginile poetice.Mesajul de idei al poeziei.</p> <p>Teoria literaturii. Epitetul (repetare).</p> <p>Lectură individuală. V. Levițchi. “În împărăția Poetului”;</p> <p>Paralelism literar. G. Vieru. “Legămînt”; D. Matcovschi. “Eminescu”.</p>
		<p>Tema Marelui Război.</p> <p>Motivul sacrificiului în operele literare</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor, operele acestuia; ●identifică conținutul poeziei; noțiunea de poezie în proză; ●determină rolul mijloacelor artistice în exprimarea sentimentelor și sacrificiului mamei; ●descoperă tema; ideea operei exprimîndu-și atitudinea. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●recită un fragment din operă; ●face rezumatul unui film atistic sau documentar despre război. 	<p style="text-align: center;">Ion VATAMANU</p> <p style="text-align: center;">“Mama”</p> <p>Rolul repetiției și al dialogului imaginat în exprimarea sentimentului și sacrificiului matern. Mesajul umanist al operei.</p> <p>Intonația și pauza în poezia în proză.</p> <p>Teoria literaturii. Poezia în proză.</p> <p>Lectură individuală. I. Vatamanu. “Viața”.</p> <p>Paralelism literar. G. Vieru. “Război”; “Cămașele”; „Cîntecul bradului”. O. Berdnic. “Mama”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. M. Ivasiuc, tabloul “Mama”.</p> <p>Muzică. D. Șostakovici, simfonia a șaptea.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor; conținutul povestirii, eroii; noțiunile de teorie literară; ●determină mijloacele de evocare a eroilor operei; tema, ideea; ●caracterizează eroii expunîndu-și părerea; ●povestește conținutul, alcătuiește planul desfășurat al povestirii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●ia atitudine față de evenimentele expuse în text; ●caută evocarea acestei teme în alte specii de artă. 	<p style="text-align: center;">George MENIUC</p> <p style="text-align: center;">“Scripca prietenului meu”.</p> <p>Subiectul povestirii. Mijloace artistice de evocare a chipului lui Filipaș și al mamei: peisajul polifonic, portretul, descrierea interiorului, dialogul, monologul, detaliul artistic. Rolul personajului-narator.</p> <p>Teoria literaturii. Narațiunea (repetare). Descrierea.</p> <p>Lectură individuală. G. Meniuc. “Ultimul vagon” (povestiri la alegere).</p> <p>Paralelism literar. P. Zadnipru. “Tabloul fără colț”; P. Cruceniuc. “De mai țin eu arma încărcată”; A. Cibotaru. “Fiți cu ochii în patru”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. A. Plastov. “A trecut fascistul”.</p>
	Competențe specifice	Taina muncii și a creației

<p>4</p> <p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor, operele sale; ●caracterizează eroii nuvelor; ●redă tema, ideea, motivele operelor; ●caracterizează eroii principali; ●identifică personajele; ●comentează semnificația titlului nuvelei “Odihna”; ●citește, povestește conținutul operelor; ●determină rolul autorului în text; ●discută despre timpul și spațiul desfășurării acțiunii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își expune părerea despre frumusețea relațiilor umane; ●citește, povestește conținutul operelor. 	<p style="text-align: center;">Ion DRUȚĂ</p> <p style="text-align: center;">“Sania”</p> <p>Ideea dăruirii totale pentru atingerea perfecțiunii în artă. Motivul sacrificiului, conflictul psihologic al nuvelei.</p> <p>Teoria literaturii. Portretul literar (repetare).</p> <p>Lectură individuală. I. Druță. “Dor de oameni”.</p> <p>Paralelism literar. N. Labiș. “Meșterul”.</p> <p>“Odihna”. Nuvela – odă dedicată omului muncii. Chipul mătușii de la Nădușita. Semnificația titlului.</p> <p>Teoria literaturii. Nuvela.</p> <p>Lectură individuală. I. Druță. “Horodiște”; “Rubanca”.</p> <p>Paralelism literar. B. Istru. “Laudă mâinilor”; Gr. Vieru. “Către plugar”.</p>
<p>2</p>	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre poet; ●determină conținutul de idei; ●citește expresiv, recită poezia; ●identifică tipul rimei în poezie. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● urmărește gradăția zbulciumului sufletesc; ● își exprimă părerea personală față de mesajul operei; ● meditează asupra sentimentelor pe care le nutrește eroul liric față de casa părintească, meleag. 	<p style="text-align: center;">Grigore VIERU</p> <p style="text-align: center;">“Casa părintească”</p> <p>Meditații lirice privind sentimentul casei părintești și al meleagului. Gradația zbulciumului sufletesc. Compoziția inelară a poeziei.</p> <p>Teoria literaturii. Structura inelară a poeziei.</p> <p>Lectură individuală. Gr. Vieru. “Mamei”.</p> <p>Paralelism literar. A. Dovjenko. “Mama”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. C. Bilocur, tabloul “Pămînt natal”.</p>
<p>3</p>	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor, operele acestuia; ●înțelege conținutul; tema; ideea; ●sesizează mesajul etic și umanist al operei; ●caracterizează eroii; ●determină ideea operei; ●înțelege ce este detaliul artistic; conținutul. 	<p style="text-align: center;">Mihail CIBOTARU</p> <p style="text-align: center;">“Cîntec fără nume”</p> <p>Subiectul povestirii. Dramatismul situației descrise. Portretul psihologic al personajului principal. Mesajul etic și umanist al povestirii.</p> <p>Teoria literaturii. Detaliul artistic (repetare).</p> <p>Paralelism literar. G. Dimitriu. “Sonata lunii”.</p> <p>Analogii în artă. Muzică. “Sonata lunii” de L.V. Bethoven.</p>

	<p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea; ● citește, povestește. 	
3	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre autor, oprele lui; conținutul operei, eroii; noțiunile de teorie literară; ● determină tema; ideea; ● povestește conținutul evidențiind liniile de subiect. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își exprimă părerea despre faptele descrise în operă; ● citește chibzuit, expresiv. 	<p align="center">Literatura plaiului natal</p> <p align="center">Emilian BUCOV</p> <p align="center">“Mormîntul frățesc” Răscoala de la Tatarbunar – tablou tragic din istoria poporului moldovenesc. Teoria literaturii. Liniile de subiect într-o operă literară. Lectură individuală. Em. Bucov. “Corabie roșie”; cîntecul revoluționar “Tatarbunar”; A. Barbuișse. “Călăii”; B. Istru. “Tatarbunar”. Paralelism literar. A. Vlahuță. “1905” Analogii în artă. Arta plastică. B. Obuh. “Eliberare”.</p>
2	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre unul din autori, opera acestuia; conținutul schiței; ● determină procedeele de reflectare a moravurilor familiei burgheze din sec. XIX; ● caracterizează eroii, expunîndu-și părerea personală; ● citește expresiv; ● povestește rezumativ conținutul schiței; ● comentează poezia. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● face relația situațiilor din text cu viața reală; ● își expune atitudinea în mod argumentat față de faptele personajilor; ● își orientează comportamentele după normele eticii și ale moralei. 	<p align="center">Din literatura română</p> <p align="center">Ion Luca CARAGIALE</p> <p align="center">“D-I Goe” Comic de limbaj și filon satiric – procedee de reflectare în schiță a imaginii moravurilor familiei burgheze din sec. XIX. Teoria literaturii. Schița. Lectură individuală. I. L. Caragiale “Bacalaureat”.</p> <p align="center">NICOLAE LABIȘ</p> <p align="center">“Scrisoare mamei” Evocarea prin detalii sugestive a datinilor de Anul Nou. Atmosfera de basm a poeziei. Funcția mijloacelor poetice: tropii, repetiția, anafora, enumerația. Chipul mamei și mesajul etic al poeziei. Teoria literaturii. Metonimia. Lectură individuală. N. Labiș. “Puiul de cerb”.</p>
13	LITERATURA UNIVERSALĂ	
	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor, opera acestuia; 	POEZIA (sec. XVIII - XIX)

2	<ul style="list-style-type: none"> ●înțelege conținutul, tema, ideile, tropii folosiți de autor; ●comentează poezia. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea personală; ●determină conceptul autorului despre dreptate, cinste; inspirația folclorică a poetului la realizarea operei; elementele sentimentalismului; ●sesizează expresivitatea și limbajul poetic. 	<p style="text-align: center;">Robert BURNS</p> <p>(1759-1796), poet scoțian. (o operă la alegere)</p> <p style="text-align: center;">“Sărăcie onestă”</p> <p>Concepțiile poporului despre dreptate și cinste. Măiestria artistică, expresivitatea și limbajul poetic, inspirația folclorică și cunoașterea vieții de toate zilele.</p> <p>Lectură individuală. R. Burns. “Fata desculță”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. V. Favorskii, ilustrarea poeziei “Fata desculță”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor, opera acestuia; ●determină tema, ideea operei studiate; concepția, poziția autorului; tropii; ●sesizează elementele romantismului în opera; ●identifică noțiunea de teorie literară. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●argumentează poziția personală. 	<p style="text-align: center;">Jorj Noil BYRON</p> <p>(1788-1824) poet englez.</p> <p style="text-align: center;">“Doresc să fiu copil liber”; “Cîntecul soldaților greci” (o opera la alegere)</p> <p style="text-align: center;">“Doresc să fiu copil liber”</p> <p>Eroul liric și sentimentul răzvrătirii, disperării prezente în sufletul lui. Elemente ale romantismului în operă.</p> <p>“Cîntecul soldaților greci”. Imn în numele biruinței. Comentariile autorului la opera, referitoare la spusele poetului grec Rîcea, “care se străduia să construiască o Grecie revoluționară, dar a suferit eșec”.</p> <p>Teoria literaturii. Romantismul.</p> <p>Lectură individuală. J. Byron. “Prometeu”.</p> <p>Paralelism literar. V. Scott. “Aivengo”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre scriitor; ●identifică tema, ideea; ●caracterizează chipul eroilor pozitivi. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●sesizează evenimentele principale ale povestirii; ●apreciază rolul contrastului în operă; ●își exprimă opinia despre personajul principal, apreciază faptele lui. 	<p style="text-align: center;">PROZA (sec. XIX - XX)</p> <p style="text-align: center;">Edgar POE</p> <p>(1809-1889), scriitor romantic-clasic american</p> <p style="text-align: center;">“Broscuța”</p> <p>Grija față de omul umilit și obijduit, problemadrepțății și nedrepțății. Demnitatea, umanismul celor doi prieteni.</p> <p>Lectură individuală. E. Poe. “Cărăbușul de aur”.</p> <p>Paralelism literar. L. Pirandello. “Broasca”.</p>

3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor; ● redă subiectul, tema; ● povestește succint fragmente din povestire; ● descrie oral portretul eroului principal; ● descoperă trăsăturile de caracter ale lui; ● determină rolul de povestitor în opera. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● lămurește, care literatură se referă la detectiv; ● își exprimă opinia despre cele citite. 	<p style="text-align: center;">Artur Conan DOYLE (1859-1930), scriitor englez. Cunoscut autor al culegerii “Aventurile lui Sherlock Holmes”.</p> <p>Povestirea “Carbunculul albastru” sau “Lenta pestriță” (la alegerea profesorului). Eroul principal al operei lui Doyle. Trăsăturile uimitoare, capacitatea creatoare a lui Sherlock Holmes. Particularitățile principale ale genului detectiv: pătrunderea logică a infracțiunii și descoperirea ei. Fidelitatea lui Sherlock Holmes idealurilor binelui, dreptății, fiind gata oricând să acorde ajutor omului, care s-a pomenit în nenorocire. Particularitățile compoziției operei.</p> <p>Teoria literaturii: Noțiuni despre literatura detectivă. Descrierea în proză. Lectură individuală. S. King. „Cercetările doctorului Uotson”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre autor; conținutul operei, eroii, tema, ideea; noțiunile de teorie literară; caracterizează eroii; ● sesizează mesajul de idei și sentimente; ● determină mijloacele artistice și rolul lor în opera. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune opinia despre frumusețea relațiilor umane. 	<p style="text-align: center;">O’ HENRY (Wiliam Sidni PORTER) (1862-1910), scriitor american.</p> <p style="text-align: center;">“Darurile ursitoarelor” Semnificația titlului. Motive biblice și viața reală a tinerei perechi. Puterea dragostei și sacrificiul în numele celor apropiați. “Povestea de Crăciun” a soartei lor. Originalitatea subiectului povestirii.</p> <p>Teoria literaturii. Narațiunea. Lectură individuală. O’ Henri. “Ultima frunză”.</p>

Repartizarea orelor

Studierea operelor – 55 ore (din care 6 ore disponibile)

Lucrări de control – 2 ore (1 oră pentru literatura universală)

Comunicarea orală și scrisă – 8 ore

Lectură individuală – 3 ore (1 oră pentru literatura universală)

Repetare la sfârșit de an – 2 ore

Pentru memorizare

- M. Eminescu. “Călin” (fragment).
I. Vătașanu. “Mama”(fragment).
V. Levițchi. “Cuvînt pentru Luceafăr”.
G. Vieru. “Casa părintească”.

Comunicarea orală și scrisă

- Citirea (cu voce și în gînd) a textelor literare, recitarea expresivă.
Repovestirea amănunțită, selectivă, succintă a operelor studiate.
Răspuns desfășurat la o întrebare (*scris*).
Caracterizarea personajelor literare (*scris*).
Planul simplu, dezvoltat, din citate al propriei comunicări orale și scrise.
Comentariu analitic al unei opere în proză, în versuri (*scris*).
Rezumatul operelor literare.
Povestiri despre participanții la evenimentele social-istorice.
Narațiuni în baza unui subiect cu începutul sau sfîrșitul dat (*scris*).

Clasa a 8-a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână, disponibile – 6 ore)

Ore	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor	Conținutul materiei de studiu
<u>1</u>	<p align="center">Elevul/eleva:</p> <p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște mijloacele de expunere artistică a vieții spirituale a poporului, a evenimentelor obștești în literatură; <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●folosește diverse situații de comunicare în dependență de scopul comunicării; ●apreciază frumusețea și bogăția limbii materne; ●discuta în mod tolerant; ●compară unele elemente ale culturii naționale cu ale culturii universale. 	<p>INTRODUCERE</p> <p>Literatura și comunicarea. Interpretarea artistică a evenimentelor sociale, istorice, a vieții spirituale a poporului în literatura moldovenească.</p>
<u>3</u>	<p>CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ</p>	
	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște trăsăturile specifice cîntecului popular; ●clasifica cîntecele populare; ●face caracteristica lor ca specie literară; ●determină mijloacele artistice ce au contribuit la realizarea mesajului; ●înțelege noțiunea despre cîntec istoric, revoluționar, doină; ●citește expresiv; ●răspunde la întrebări argumentat; ●își expune părerea personală; ●deosebește valoarea mijloacelor stilistice în text; ●definește noțiunea de doină ca specie literară; ●clasifică doinele; ●cunoaște modele de limbă perfectă. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●evocă în imagini artistice evenimentele istorice; 	<p><i>Cîntece istorice. “Cîntecul lui Ștefan – Vodă”, “Cîntec despre Bogdan Hmelnițkii”.</i></p> <p>Evocarea în imagini artistice a evenimentelor și personalităților istorice în cîntecele istorice.</p> <p>Teoria literaturii. Cîntecul istoric. Cîntecul revoluționar. “Tatarbunar”.</p> <p>Protestul poporului împotriva asupririi nemiloase. Bărbăția și dîrzenia oamenilor muncii în lupta pentru libertate.</p> <p>Teoria literaturii. Cîntecul revoluționar.</p> <p align="center">Cîntece despre viața din trecut “Cîntecul săracului”.</p> <p>Viața grea a moldovenilor și dorința de război.</p> <p>Doina-cîntec popular. Clasificarea doinelor.</p> <hr/> <p>Teoria literaturii. Doina-specie literară. Bucuria și optimismul, dragostea față de patrie, munca liberă, modul de viață nou –</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ●modelează o viziune umanistă, a principiilor de patriotism și de toleranță; ●dezvoltă abilitățile creative, a gândirii critice, culturii dezbaterii, capacității de a argumenta convingător propria opinie; ●dezvoltă abilitățile de autoinstruire, dorința și capacitatea de a învăța continuu pe tot parcursul vieții; ●apreciază în mod critic textele cu caracter social; ●înțelege rolul limbii ca element definitoriu al formării unei națiuni; ●valorizează competențele pentru viață. 	temele cântecelor noi.
8	DIN LITERATURA CLASICĂ	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor; operele studiate; ●cunoaște structura fabulei; ●caracterizează eroii; analizează fabula și determină modalitățile de exprimare a atitudinii scriitorului față de eroii fabulei; ● sesizează ideea și morala fabulei. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își expune părerea despre zugrăvirea alegorică a eroilor, a faptelor lor; ● citește chibzuit și expresiv fabula; ●manifestă un spirit critic tolerant, deschis și creativ; ●dezvoltă abilități de instruire continuă; ●stabilește relația cauză-efect; ●recunoaște legile și normele morale; ●dezvoltă abilitatea creativă, de comunicare, gândirea independentă și critică; ●aplică strategii de comunicare conform scopului și situației de comunicare. 	<p style="text-align: center;">Alexandru DONICI</p> <p style="text-align: center;">”Vulpea și bursucul” Modalități de exprimare a atitudinii scriitorului față de personajele fabulei. Teoria literaturii. Fabula (repetare). Lectură individuală. A. Donici. “Leul la vînat”.</p> <p style="text-align: center;">Paralelism literar. Fedru „Leul la vînat”, G. Alexandrescu „Lupul moralist”.</p> <p style="text-align: center;">Analogii în artă. Arta plastică. A. Donici. “Fabule”ilustrate de I. Bogdesco.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre V. Alecsandri, opera lui; noțiunile de teorie literară, compoziția pastelului; ●determină modalitățile de exprimare a atmosferei feerice de basm în pastel; poanta; valorile etice ale pastelului; 	<p style="text-align: center;">Vasile ALECSANDRI</p> <p style="text-align: center;">“Concertul în luncă” Atmosfera feerică, de basm în pastel. Compoziția. Particularități poetice. Surse emotive, valori etice ale pastelului. Teoria literaturii. Contrastul (repetare). Enumerația. Lectură individuală. V. Alecsandri.</p>

	<p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●recită, citește expresiv pastelul; ●cunoaște modele de limbă literară perfectă; ●dezvoltă abilitățile creative; ●face asemănări cu alte specii de artă ●face prezentări în <i>Pover Point</i> a peisajului locurilor de baștină. 	<p>“Serile de la Mircești”.</p> <p>Paralelism literar. V. Teleucă. “Cîntec de toamnă”; “Primăvara”.</p> <p>Analogii în artă. Muzică. M. Scoric. Cantata pentru cor și orchestră “Primăvara”.</p>
3	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre autor; ●prezintă date despre activitatea literară; ●determină tema și conținutul de idei al poveștii; ●caracterizează eroii; ●determină rolul umorului, ironiei, sarcasmului în desfășurarea acțiunii poveștii; ●depistează elementele reale și cele fantastice. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●găsește variante ale poveștii în folclorul altor popoare; ●apreciază și compară unele elemente privitor la cultura proprie și la cultura altor popoare, interesul față de ele; ●arăta specificul realizării unei imagini în diferite specii de artă ●își expune părerea și are stimă și îngăduință față de alte păreri; ●apreciază demnitatea umană. 	<p align="center">Ion CREANGĂ “Ivan Turbinca”</p> <p>Variante ale poveștii în folclorul altor popoare. Personajul central – întruchiparea binelui. Prezența umorului, ironiei, sarcasmului.</p> <p>Deprinderi de înscenare a operelor în proză.</p> <p>Teoria literaturii. Subiectul operei literare (aprofundare). Sarcasmul.</p> <p>Lectură individuală. I. Creangă. “Acul și barosul”; “Cinci pîini”.</p> <p>Paralelism literar. “Soldatul și moartea” (poveste).</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Bogdescu, ilustrații la povestea “Ivan Turbinca”.</p> <p>Cinema. Nuvela cinematografică “Se caută un paznic”, scen. V. Ioviță.</p>
<u>20</u>	DIN LITERATURA SEC. XX	
1	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre scriitor, activitatea literară; noțiunile de teorie literară; ●identifică particularitățile artistice; ●determină tema, ideea, mijloacele de realizare a lor; mesajul operei. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●citește expresiv și recită poezia; 	<p align="center">Tema internaționalismului – motiv călăuzitor în relațiile de prietenie între popoare <i>Literatura plaiului natal</i></p> <p align="center">Petre DARIENCO</p> <p align="center">“Bună ziua, Ucraina”</p> <p>Ideea înfrățirii dintre moldoveni și ucrainenii în poezie. Rolul mijloacelor artistice la crearea atmosferei prietenești.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ●valorizează competențele pentru viață ●comentează expunându-și opinia; ●face o comunicare interculturală. 	<p>Mesajul poeziei.</p> <p>Teoria literaturii. Piciorul metric bisilabic (repetare).</p> <p>Lectură individuală. P. Darienco. “Versuri”.</p> <p>Analogii în artă. Muzică. A. Bilaș. “Să iubiți Ucraina”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor și activitatea lui literară; ●înțelege noțiuni de teorie literară; ●determină tema; ideea operei literare; ●găsește motive comune în poeziile și urăturile moldovenești; ●identifică în text imaginile poetice; ●înțelege ce este distihul. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își expune părerea despre rolul pînii în viața omenirii; ●citește expresiv poezia; ●arată specificul realizării imaginii pînii în diferite specii de artă; ●selectează informații din alte izvoare despre pine; ●face o prezentare în <i>Pover Point</i> cu utilizarea de proiectoare multimedia. 	<p style="text-align: center;">Valoarea neprețuită a existenței umane – pîinea – în operele scriitorilor</p> <p style="text-align: center;">Aureliu BUSUIOC</p> <p style="text-align: center;">“Pîinea”</p> <p>Rolul pînii în viața omului. Ideea poeziei: pîinea – viață pe pămînt.</p> <p>Teoria literaturii. Distihul.</p> <p>Lectură individuală. A. Busuioc. “Cuvîntul”.</p> <p>Paralelism literar. B. Istru. “Laudă mîinilor”; “Iau bobul de grîu în palme”; B. Oliinik. “În apărarea pînii”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Vieru, tabloul “Pîinea”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor și activitatea lui literară; ●cunoaște ce este opera publicistică; ●identifică tema; ideea operei literare; ●determină motive comune în poeziile și urăturile moldovenești; ●înțelege sensul operei publicistice. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își expune părerea despre rolul pînii în viața omenirii; ●recită un fragment din poezia “Pîinea” de L. Damian; ●elogiază truda plugarului; ●respectă înaltele valori etice ale poporului; ●învață să fie responsabil de faptele proprii 	<p style="text-align: center;">Liviu DAMIAN</p> <p style="text-align: center;">“Pîinea”</p> <p>Rolul pînii în istoria omenirii. Motive comune în poeziile și urăturile moldovenești.</p> <p>Teoria literaturii. Opera publicistică.</p> <p>Lectură individuală. I. Chilaru. “Închinare pînii”.</p> <p>Paralelism literar. G. Vodă. “Grîu”; M. G. Cibotaru. “Unde-i pîinea de la iepuri?”</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Vieru. “Noapte de vară”.</p> <p>Muzică. “Fața pînii”, muz. I. Sadovnic, ver. I. Hadîrcă.</p>

	<p>și ale altora;</p> <ul style="list-style-type: none"> ●apreciază și compară unele elemente privitor la cultura proprie și la cultura altor popoare; ●aplică cunoștințele și aptitudinile acumulate din lecturi în diferite situații de viață. 	
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre scriitori și activitatea lor literară; ●identifică tema; ideea operelor studiate; ●determină mesajul lor; actualitatea ideilor expuse; ● identifică cele trei părți ale elegiei; ●sesizează mijloacele artistice folosite de autori; ●înțelege noțiunea de teorie literară la realizarea temei. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●citește expresiv; ●își expune argumentat opinia; ●cunoaște realitățile dramatice folosite în poezie; ●stabilește relația cauză-efect la tema păcii și a războiului; 	<p style="text-align: center;">Tema recunoștinței și a eternei amintiri despre eroii celui de-al II-lea război mondial în operele scriitorilor moldoveni</p> <p style="text-align: center;">Arhip CIBOTARU</p> <p style="text-align: center;">“Cizmarul”</p> <p>Mesajul de pace al poeziei, caracterul ei emoțional. Imagini plastice. Particularități de versificație.</p> <p>Teoria literaturii. Metonimia.</p> <p>Lectură individuală. A. Cibotaru. “Nu cumpărați copiilor pistoale”.</p> <p>Paralelism literar. I. Hadîrcă. “Veteranul”; P. Zadnipru. “A fost război”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. L. Dubinovski. “Memorialul din Chișinău”.</p> <p>Muzică. “Recviem”, muz. D. Kabalevskii, vers. R. Rojdestvenskii.</p>
3	<ul style="list-style-type: none"> ●face analogii cu alte arte referitor la tema data; ●apreciază în spirit critic rezultatele activității umane în baza operei literare. 	<p style="text-align: center;">Andrei LUPAN</p> <p style="text-align: center;">“Luceafăr”</p> <p>Cinstirea memoriei eroilor căzuți în al II-lea război mondial. Imagini sugestive în poezie.</p> <p>Teoria literaturii. Distihul. Elegia.</p> <p>Lectură individuală. A. Lupan. “Cîntec de leagăn”.</p> <p>Paralelism literar. P. Dudnic. “Neuitare”; A. Codru. “Băieți, la o parte că tata vă ară”; L. Damian. “Soldatul necunoscut”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște noțiuni de teorie literară; ●selectează mijloacele artistice care au contribuit la realizarea temei; ●citește expresiv poezia. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●argumentează în mod convingător propria opinie; ●selectează materiale despre urmele ce le-a 	<p style="text-align: center;">“Plecarea”</p> <p>“Plecarea” – reinterpretare artistică a valorilor operei. Mesajul etic al poeziei.</p> <p>Teoria literaturii. Inversiunea.</p> <p>Lectură individuală. A. Lupan. “Mea culpa”.</p>

	<p>lăsat războiul în satul nostru (muzeul satului, monumente, memoriile sătenilor);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ia parte la discuții despre situația social-politică din țară; ● utilizează mijloacele tehnice în abordarea temei războiului. 	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre scriitori și activitatea lor literară; noțiunile de teorie literară; ● determină tema; ideea; valorile etice ale operei; tropii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● comentează operele argumentându-și părerea; ● selectează tropii; ● citește expresiv poeziile; ● își exprimă punctul său de vedere referitor la valorile culturii naționale; ● recită poezia “Legământ” (Gr. Vieru). 	<p style="text-align: center;">Tema relațiilor între generații în operă</p> <p style="text-align: center;">Vasile ROMANCIUC</p> <p style="text-align: center;">“Marii bărbați”</p> <p>Îndemnul de a cunoaște trecutul, istoria. Ideea legăturii între generații. Valori etice și surse emotive ale poeziei.</p> <p>Teoria literaturii. Metafora (repetare).</p> <p>Lectură individuală. V. Romanciuc. “Cantemir”; “Asachi”; “Noapte bună, bătrînule bard”; “De parcă te ascultă Eminescu”; “Împărații lui Ion Creangă”; “Cartea lui Alexei Mateevici”.</p> <p style="text-align: center;">Grigore VIERU</p> <p style="text-align: center;">“Legământ”</p> <p>Dragostea și recunoștința poetului față de marele Eminescu. Surse emotive ale poeziei. Valori etice.</p> <p>Lectură individuală. Gr. Vieru. “Dor de mamă”.</p> <p>Paralelism literar. M.Eminescu. “ Mai am un singur dor”; T. Șevcenco. “Testament”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște informații biografice despre scriitor și activitatea lui literară; ● determină tema și ideea nuvelei; ● caracterizează personajele; ● citește, povestește conținutul după planul din citate întocmit; ● înțelege particularitățile nuvelei; ● deosebește modurile de expunere într-o operă literară. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● utilizează diferite forme de comunicare; 	<p style="text-align: center;">Ion DRUȚĂ</p> <p style="text-align: center;">“Dor de oameni”</p> <p>Problema necesității vitale a omului de a se afla între oameni, în colectivitate. Dorul firesc de oameni, legătura organică cu satul, cu viața ce pulsează – idei surprinse în monologul eroului central.</p> <p>Teoria literaturii. Monologul interior. Nuvela.</p> <p>Lectura individuală. I. Druță. “Pădureanca”.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● analizează cerințele vieții sociale de pe poziții proprii; ● poate să înțeleagă rolul abilităților de comunicare pentru a se integra între oameni, a-și face o carieră. 	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre scriitor, opera acestuia; ● caracterizează personajele; ● determină mijloacele artistice de expunere; ● citește, povestește, alcătuiește planul simplu și compus. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● expune părerea personală față de problema adordată în text; ● poate să aprecieze în mod critic rezultatele activității umane asupra mediului înconjurător, reflectate în povestire; ● poate să înțeleagă responsabilitatea fiecăruia de faptele proprii și ale altora. 	<p style="text-align: center;">Din literatura română</p> <p style="text-align: center;">Mihail SADOVEANU</p> <p style="text-align: center;">“În pădurea Petrișorului”</p> <p>Evocarea artistică a locurilor pitorești. Decorul fantastic al naturii. Caracterul și faptele personajelor.</p> <p>Teoria literaturii. Evocarea.</p> <p>Lectură individuală. M. Sadoveanu. “Nada Florilor”.</p> <p>Paralelism literar. N. Labiș. “Moartea căprioarei”; Em. Gîrleanu. “Căprioara”.</p> <p>Analogii în artă. Arta plastică. I. Vieru, tabloul “Pădurea din Căprioara”.</p>
16	LITERATURA UNIVERSALĂ	
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște scurte date biografice despre scriitor; compoziția, subiectul; tema; ideea poemului; ● înțelege ce este eroismul în literatură; ● determină varietatea genurilor, aforismele pe care le conține poemul; ● caracterizează eroii. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea despre mesajul umanist al operei; ● își exprimă punctul de vedere referitor la valorile culturii gruzine; ● poate promova înțelegerea că orice text poate fi tradus într-o limbă fără să-și piardă din valoare. 	<p style="text-align: center;">Literatura universală veche</p> <p style="text-align: center;">Șota RUSTAVELI</p> <p>(sf. sec. al XII-lea-încep. sec. al XIII-lea), poet gruzin.</p> <p style="text-align: center;">“Voinicul în piele de tigru”</p> <p>Umanismul patetic al poemului, credința autorului în biruința binelui asupra răului. Proslăvirea prieteniei între oameni. Varietatea genurilor, aforismul poemului.</p> <p>Teoria literaturii. Poemul epic.</p> <p>Paralelism literar. Alișer Navoi. “Farhad și Șirin”.</p>
		Literatura universală

4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște scurte date biografice despre autor; compoziția, conținutul; ●identifică tema; ideea; personajele tragediei; noțiunile de teorie literară; ●analizează compoziția operei; ●caracterizează eroii; ●comentează semnificațiile titlului. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își alătură părerea personală; ●determină mijloacele artistice de zugrăvire a imaginilor; ●descoperă conflictul social; ●recită un fragment. 	<p style="text-align: center;">(secolele XVII, XIX, XX) <i>Renașterea</i></p> <p style="text-align: center;">William SHAKESPEARE (1564-1616), poet, dramaturg englez.</p> <p style="text-align: center;">“Romeo și Julieta” Popularitatea universală a tragediei. Dragostea a doi tineri și conflictul dintre două familii. Montarea poemului pe scenele teatrelor lumii. Reproducerea subiectului prin intermediul artelor (balet, film).</p> <p>Teoria literaturii. Genul dramatic. Tragedia.</p> <p>Lectură individuală. W. Shakespeare. “Noaptea a douăsprezecea”.</p> <p>Analogii în artă. Muzică. Ș. Guno. “Romeo și Julieta”.</p> <p>Cinema. Filmul artistic.</p>
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●povestește despre viața și activitatea autorului; ●cunoaște conținutul nuvelei; ● caracterizează eroii; ●descrie oral portretul eroilor principali, își expune părerea personală; ●determină tema și ideea operei; ●demonstrează elemente de romantism în operă. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●caracterizează personajele evidențiind trăsăturile de caracter ale lor argumentând părerea personală. 	<p style="text-align: center;">Prosper MERIME (1803-1870), scriitor renumit francez.</p> <p style="text-align: center;">“Karmen” Însemnătatea universală a operei. Motive ce și-au găsit răsunet în lume. Fabula și subiectul. Eroii operei. Sentimente și patimi. Caracter contradictoriu ce aduce la pieire. Finalul tragic. “Karmen” – operă romantică.</p> <p>Lectură individuală. P. Merime. “Mateo Falikone”.</p>
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre scriitor; conținutul operei; tema; ideea; personajele; ●înțelege structura operei; ●caracterizează eroul principal evidențiind trăsăturile lui de caracter; ●determină apartenența poveștii la proza 	<p style="text-align: center;">Proza filozofică</p> <p style="text-align: center;">Antoine de SAINT-EXUPERY (1900-1944), remarcabil scriitor francez.</p> <p style="text-align: center;">“Micul prinț” Poetica poveștii-alegorie. Viziunea scriitorului despre sensul vieții omului, despre bine, dreptate, expuse în formă alegorică. Realul și fantasticul, textul și subiectul în operă.</p>

	<p>filozofică.</p> <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <p>● își expune părerea în legătură cu cele aflate din conținutul operei.</p>	<p>Lectură individuală. A.S. Exupery. “Zborul de noapte”.</p> <p>Analogii în artă. Artă plastică. A.S Exupery, ilustrații la “Micul prinț”.</p> <p>Muzică. M.Tariverdiev, cântecul “ Micul prinț”.</p> <p>Cinema. Filmul artistic “Micul prinț” (1967).</p>
--	--	---

Repartizarea orelor

- Studierea operelor – 57 (6 ore disponibile)
- Lucrări de control – 2 ore (1 oră la literatura universală)
- Comunicarea orală și scrisă – 6 ore
- Lectură individuală – 3 ore (1 oră la literatura universală)
- Repetare la sfârșit de an – 2 ore

Pentru memorizare

- V. Alecsandri. “Concertul în luncă”.
- A. Lupan. “Luceafăr”.
- P. Darienco. “Buna ziua, Ucraina!”.
- L. Damian. “Pîinea”.
- V. Romanciuc. “Marii bărbați”.
- Gr.Vieru. “Legămînt”
- W. Shakespeare. “Romeo și Julieta” (fragment).

Comunicarea orală și scrisă

- Citirea expresivă, cursivă a textelor propuse de profesor.
- Expunerea amănunțită a unor texte literare însoțite de însărcinări creatoare (scris).
- Comentariu desfășurat al unor opere studiate (scris).
- Caracterizarea (individuală, în grup) a personajelor literare (scris).
- Planul simplu, dezvoltat, din citate al unor opere literare.
- Compunere – raționament (scris).
- Rezumat al unei opere literare.
- Referat pe baza unei surse literare.
- Recenzia unei cărți citite independent (scris).

Clasa a 9–a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână, disponibile – 6 ore)

Ore	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor	Conținutul materiei de studiu
1	<p>Elevul/eleva:</p> <p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște premisele apariției literaturii moldovenești; relația literatura-viața; ●determină importanța ei în progresul spiritual al omului; <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●poate să facă documente cu caracter comunicativ și informativ prin utilizarea rețelei Internet. 	<p>INTRODUCERE</p> <p>Literatura moldovenească – reflectare artistică a vieții poporului din cele mai vechi timpuri și până-n prezent.</p> <p>Literatura – fenomen în evoluție. Literatura și cunoașterea. Literatura – viața și importanța ei în progresul spiritual al fiecărui om și al întregii societăți.</p> <p>Teoria literaturii. Literatura artistică – aspect al conștiinței obștești și individuale.</p>
CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ		
4	<p align="center">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●apreciază trăsăturile distinctive ale creațiilor literare folclorice diverse specii folclorice; ●cunoaște noțiuni despre genul epic; balada populară; conținutul baladei “Codreanu”; ●determină tema; ideea baladei; ● caracterizează eroii; ●evidențiază mijloacele de realizare; ●poate să interpreteze diferite balade. <p align="center">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își argumentează părerea despre faptele haiducilor; ●manifestă interes față de lectură; ●își exprimă punctul de vedere referitor la operele literare folclorice; ●poate să releveze într-o serie de opere literare folclorice filozofia populară vizavi de problema abordată; ●să conștientizeze rolul de subiect recreator al valorii artistice a operei studiate. 	<p>Epica populară. Balada-specie a creației poetice populare. “Codreanu”.</p> <p>Istoricul baladei.Tema luptei haiducilor împotriva turcilor și a exploatarelor locali. Năzuința lui Codreanu spre libertate și dreptate. Particularități ale subiectului: poziția autorului.</p> <p>Teoria literaturii. Genul epic. Balada populară. Elemente lirico-dramatice.</p>
7	LITERATURA MOLDOVENEASCĂ VECHĂ	
	Competențe specifice	Premisele apariției literaturii vechi

	<ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște premisele apariției și perioadele de dezvoltare a literaturii vechi moldovenești; ● numește cărturarii care au activat în aceste secole; ● înțelege ce înseamnă scrierile apocrifice; ● cunoaște literatura religioasă; ● cunoaște cronografia moldo-slavonă; primele traduceri în limba moldovenească; personalități de vază ale culturii moldovenești; ● cunoaște de unde a apărut cronografia oficială; ● cunoaște prima poezie moldovenească publicată. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● demonstrează importanța cunoașterii literaturii vechi moldovenești, exprimându-și părerea; ● poate să înțeleagă și să conștientizeze evoluția literaturii moldovenești de la primele manuscrise pînă la modelele literaturii umaniste; ● poate să facă aprecieri referitor la calitatea artistică a operelor studiate. 	<p>moldovenești. Periodizarea literaturii. Importanța documentară, ideologică și artistică a literaturii vechi.</p> <p>Literatura moldovenească în limba slavă veche. Literatura religioasă. Activitatea lui G. Țamblak.</p> <p>Genuri ale literaturii vechi.</p> <p>Cronografia oficială moldo-slavonă (sec. XV–XVI). Letopisețele lui Macarie, Eftimie și Azarie – panegirice la adresa domnitorilor.</p> <p>Literatura moldovenească din sec. XVII. Primele traduceri în limba moldovenească.</p> <p>Literatura religioasă din sec. XVII. Personalități de vază în literatura veche moldovenească. Contribuția lui Petru Movilă la consolidarea relațiilor culturale moldo-ucrainene.</p> <p>Varlaam. “Cazania”. Valoarea literară.</p> <p>Dosoftei. “Psaltirea în versuri”. Originalitatea versurilor. Dragostea de popor, de limba maternă.</p> <p>Teoria literaturii. Literatura artistică și literatura istoriografică.</p>
8	LITERATURA MOLDOVENEASCĂ DIN sec. XVII-XVIII	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre cronicar; ● descrie portretul lui Ștefan cel Mare; ● citește analitic unele fragmente din operă; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● apreciază patriotismul cronicarului; ● demonstrează că <i>Letopisețul</i> este monument de limbă literară; ● expune concepția scriitorului despre rolul cuvîntului scris pentru istoria și cultura unui popor; ● poate să ierarhizeze ideile unui mesaj. 	<p style="text-align: center;">Grigore URECHE</p> <p style="text-align: center;">“Letopisețul Țării Moldovei”</p> <p>Date biografice. “Letopisețul...” – model de limbă și literatură. Oglindirea unor pagini din istoria luptelor moldovenilor împotriva coteropitorilor străini.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște biografia cronicarului; ● determină valoarea artistică a „Letopisețului”. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● apreciază stilul operei; 	<p style="text-align: center;">Miron COSTIN</p> <p style="text-align: center;">“Letopisețul Țării Moldovei”</p> <p>Privire generală asupra activității. “Letopisețul...” (prezentare generală).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● motivează rolul educativ al operei; ● expune concepția cronicarului despre etnogeneza moldovenilor; ● stabilește legături între textul dat și cele citite anterior. 	Cronica lui M. Costin – izvor de inspirație pentru scriitorii din secolul al XIX-lea.
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● relatează succint biografia lui I. Neculce; ● evidențiază valoarea literară a letopisețului; ● înțelege prin ce se deosebește cronica lui I. Neculce de cronicile celorlalți cronicari. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● interiorizează valorile culturale, naționale și universale ca premisă a propriei dezvoltări intelectuale, afective și morale; ● înțelege semnele limbii în conturarea identității naționale și integrarea acesteia în contextul culturii universale; ● manifestă o poziție civică activă prin valorile limbii. 	<p style="text-align: center;">Ion NECULCE</p> <p style="text-align: center;">“Letopisețul Țării Moldovei” Privire generală asupra creației. “O samă de cuvinte” – prima culegere de legende istorice. Teoria literaturii. Elemente de literatură artistică. Relații interdisciplinare. “Letopisețul Kievean”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vorbește despre D. Cantemir, demonstrează aportul lui la prosperarea culturii, literaturii moldovenești și a culturii europene; ● înțelege importanța activității literare a acestei personalități remarcabile; ● sesizează valoarea enciclopedică a operei; ● citește și comentează unele fragmente din opera. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● asociază imaginile verbale cu elementele de peisaj; ● relatează o informație despre un loc istoric; ● își exprimă argumentat atitudinea față de problematica și mesajul operei. 	<p style="text-align: center;">Dimitrie CANTEMIR exponent al culturii și literaturii moldovenești</p> <p style="text-align: center;">“Descrierea Moldovei”</p> <p>Personalitate multilaterală a culturii și a literaturii moldovenești. Interesul scriitorului față de trecutul istoric al țării. Teoria literaturii. Umanismul.</p>
<u>4</u>	DIN LITERATURA sec. XIX	
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● știe date biografice despre A. Russo și opera lui literară; ● cunoaște noțiuni generale despre studiul 	<p style="text-align: center;">Alecu RUSSO</p> <p style="text-align: center;">“Poezia populară”.</p>

	<p>literar;</p> <ul style="list-style-type: none"> ●alcătuiește un tabel cronologic al vieții și activității scriitorului. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●apreciază importanța studiului literar; ●își argumentează părerea asupra problematicii și mesajului operei; 	<p>Scurtă caracterizare a vieții și activității literare. Vederile romantic ale scriitorului. Aprecierea folclorului ca izvor de cunoaștere a vieții poporului. Folclorul și opera (teoria și practica scriitorului).</p> <p>Teoria literaturii. Studiul literar.</p> <p>Lectură individuală. A. Russo. “Piatra teiului”.</p>
2	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre scriitor; conținutul povestirii; noțiuni generale despre genul epistolar și clasicism; ●caracterizează eroul principal exprimându-și părerea; ●cunoaște temele abordate de autor în „Scrisori”. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●dă dovadă de competență în prezentarea adecvată a textului. 	<p style="text-align: center;">Costache NEGRUZZI</p> <p style="text-align: center;">“Istoria unei plăcinte”</p> <p>“Scrisorile” – caracterul lor realist. Clasificarea tematică. Portretele satirice în “Istoria unei plăcinte”. Elemente ale portretului literar.</p> <p>Teoria literaturii. Genul epistolar. Clasicismul.</p> <p>Lectură individuală. C. Negruzzi. “Fiziologia provincialului”.</p>
12	DIN LITERATURA sec. XX	
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște informații biografice despre scriitoare; operele ei; conținutul operei; ●apreciază tema, eroii; ●determină problemele abordate în operă; ●caracterizează eroii operei; ●evidențiază mijloacele de realizare a mesajului operei; ●determină dramatismul în operă. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea despre faptele, acțiunile eroilor din text; ●manifestă o poziție civică activă; ●acționează în diferite situații de viață în baza normelor și valorilor civice; ●își conștientizează starea afectivă după lectură. 	<p style="text-align: center;">Tema valorilor spirituale în operele scriitorilor moldoveni</p> <p style="text-align: center;"><i>Literatura plaiului natal</i></p> <p style="text-align: center;">Ariadna ȘALARI</p> <p style="text-align: center;">“Un om printre oameni”</p> <p>Oamenii și sentimentele lor, valorile timpului și poziția individului – problemele povestirii. Tragismul soartei lui Mihail – tatăl, eroul principal. Sensuri emotive, valori etice ale operei.</p> <p>Lectură individuală. A. Șalari. “Neas-tîmpăr”.</p>
		<p style="text-align: center;">Elogiu limbii materne, bogăției și frumuseții ei în operele scriitorilor V. Teleucă și N. Costenco</p>

<p>2</p> <p>2</p>	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre scriitori; noțiunile de teorie literară; structura artistică a poeziei lor; ● determină ideea care reiese din conținut; mesajul operelor; ● găsește tropii; ● identifică în text sensul simbolic al imaginilor. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● își expune părerea la temă; ● citește expresiv, recită poeziile; ● interiorizează valorile culturale, naționale și universale ca o premisă a propriei dezvoltări intelectuale, afective și morale; ● compară limbajul altor arte cu acela al textului scris sau oral. 	<p style="text-align: center;">Victor TELEUCĂ</p> <p style="text-align: center;">“O altă limbă mai frumoasă nu-i” Elogiu limbii materne, bogăției și frumuseții ei, capacităților ei de materializare a faptelor mărețe ale omului și a înaltelor lui valori pecifice. Semnificația titlului. Teoria literaturii. Sensul simbolic al imaginilor. Lectură individuală. V. Teleucă. “Copiii”. Paralelism literar. B. Istru. “Graiul mamei”; A. Ciocanu. “Și-n cuvinte-i primăvară”.</p> <p style="text-align: center;">Nicolae COSTENCO</p> <p style="text-align: center;">“Limba moldovenească” Odă limbii moldovenești. Limba națională – tezaur al culturii pecifice a poporului moldovenesc. Structura artistică a poeziei. Mesajul operei. Teoria literaturii. Strofa. Lectură individuală. N. Costenco. “Stricătorilor de limbă”. Paralelism literar. Gr. Vieru. “În limba ta”; P. Zadnipru. “În limba mea”.</p>
<p>2</p>	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște date biografice despre scriitor; activitatea literară; noțiunile de teorie literară; conținutul operei; ● caracterizează eroii motivându-și părerea; ● expune subiectul operei; ● identifică în text mijloacele artistice; ● citește expresiv opera studiată. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poate să-și expună argumentat atitudinea față de problematica și mesajul operei; ● să specifice modalități de expunere într-o operă literară; ● să comenteze semnificația titlului operei literare; ● să comenteze relația dintre literatură și existență. 	<p style="text-align: center;">PETRU CĂRARE</p> <p style="text-align: center;">“Cuvîntul buclucaș” Stilul popular al poetului. Imaginea comică și ridicolă a eroului central. Trăsăturile dominante ale eroilor negativi angajați, naivi, inculți. Teoria literaturii. Poezia satirică. Umorel (repetare). Lectură individuală. N. Esinencu. “Cu mortul în spate”. Paralelism literar. Iacob Burghiu. “Soare în cârjă”.</p>

3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre autor; conținutul romanului; ●caracterizează eroul principal motivându-și părerea; ●cunoaște semnificația titlului operei; ●determină tema; ideea; personajele; ●înțelege asemănările și deosebirile romanului cu balada “Miorița”. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●comentează semnificația titlului operei literare ●improvizează un interviu cu personajul central; ● structurizează un sistem de acțiuni coerente ca fundament al formării unei personalități autonome și independente în societate. 	<p style="text-align: center;">Din literatura română</p> <p style="text-align: center;">Mihail SADOVEANU</p> <p style="text-align: center;">“Baltagul”</p> <p>Informații biografice. Subiectul romanului. Caracterizarea personajului principal (Vitoria Lipan). Semnificația titlului.</p> <p>Teoria literaturii. Romanul.</p> <p>Lectură individuală. M. Sadoveanu. “Istorisirea lui Zaharie Fîntînarul”.</p>
14	LITERATURA UNIVERSALĂ	
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●povestește despre activitatea lui Petrarca; ●își expune părerea despre sonetele studiate; ●descrie oral chipul Laurei; ●descoperă sensul sonetelor; ●citește expresiv sonetele; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● comentează un sonet; 	<p style="text-align: center;">Francesco PETRARCA (1304-1374), poet italian.</p> <p>Sonete (“Cartea de cîntece”: 2-3 opere). Tema principală a sonetelor – sentimentul pe care-l nutrește poetul față de preafrumoasa Laura, care rămîne pentru el femeie ideală.</p> <p>Teoria literaturii. Sonetul.</p> <p>Lectură individuală. F. Petrarca. Sonete.</p>
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre autor; ●apreciază tema, ideea; ●caracterizează personajele tragediei; ●cunoaște noțiunea de teorie literară; ●determină problemele operei. <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își argumentează părerea; ● determină prin ce se deosebesc personajele tragediei de eroul principal. 	<p style="text-align: center;">William SHAKESPEARE (1564-1616), dramaturg englez și poet.</p> <p style="text-align: center;">“Hamlet” (fragmente din operă la alegere)</p> <p>Legenda lui Hamlet din cronică, cauzele conflictului tragic dintre Hamlet și realitate. Problemele elegiei, meditațiile penibile ale eroului despre dreptate, bine, cinste.</p> <p>Teoria literaturii. Tragedia – specie a genului dramatic.</p> <p>Lectură individuală. W. Shakespeare.</p>

		“Regele Lir”.
4	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre autor; conținutul; tema; ideea; personajele tragediei; noțiunile de teorie literară; ●caracterizează eroii; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își argumentează opiniile; ●demonstrează apartenența operei la un curent literar; 	<p style="text-align: center;">(Sec. XVII- XVIII)</p> <p style="text-align: center;">Clasicismul</p> <p style="text-align: center;">Moliere (Jean-Baptiste POQUELIN) (1622-1673), scriitor francez, dramaturg.</p> <p style="text-align: center;">“Burghezul gentilom”</p> <p>Ridiculizarea pretențiilor neîntemeiate ale eroului central față de cultură și învățătură. Particularitățile intrigii comice și ale descrierii caracterelor în piesă. Motive ale clasicismului. Izvoarele folclorice ale operei lui Moliere.</p> <p>Teoria literaturii. Clasicismul. Comedia – specie a genului dramatic. Lectură individuală. Moliere. “Tartuif”.</p>
3	<p style="text-align: center;">Competențe specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște date biografice despre autor; conținutul, tema, ideea, personajele; noțiunile de teorie literară; ●caracterizează eroii; ●determină atitudinea autorului față de eroi; <p style="text-align: center;">Competențe generale</p> <ul style="list-style-type: none"> ●își argumentează părerile; ●citește expresiv fragmente din poem; ● apreciază calitățile operei scrise; ●își exprimă argumentat atitudinea față de problematica și mesajul operei. 	<p style="text-align: center;">(Sec. al XIX-lea)</p> <p style="text-align: center;">Romantismul Jorj Noiel Gordon Byron (1788-1824), poet romantic englez “Pelerinajul lui Childe Harold”(cântul I, II)</p> <p>Dezamăgirea și singurătatea eroului. Motivul retragerii din realitate. Episoadele ce reprezintă lupta pentru libertate în poem.</p> <p>Teoria literaturii. Poemul romantic. Lectură individuală. J.N.G. Byron. “Prizonierul din Silon”.</p>

Repartizarea orelor

Studierea operelor – 55 ore (din care 6 ore disponibile).

Lucrări de control – 2 ore (1 oră la literatura universală).

Comunicarea orală și scrisă – 8 ore.

Lectură individuală – 3 ore (1 oră la literatura universală).

Repetare la sfârșit de an – 2 ore.

Pentru memorizare

- G. Ureche. fragment din “Letopisețul Țării Moldovei” (portretul lui Ștefan cel Mare).
V. Teleucă. “O altă limbă mai frumoasă nu-i”.
N. Costenco. “Limba moldovenească”.

Comunicarea orală și scrisă

- Compuneri cu caracter de problemă.
Expunere cu elemente de creație (scris).
Caracterizarea unui grup de personaje literare (scris).
Caracterizarea analitică a unui personaj literar.
Paralela între operele unui sau mai multor scriitori.
Comentariu literar al unor poezii, fragmente dintr-o operă în proză (scris).
Recenzie la o operă literară (scris).
Rezumat la o povestire.

Alcătuitori:

Fetescu L.I.

Chioseș V.V.

Diaconu M.P.

Șcheopu V.O.